

INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI

Systémy trestního soudnictví v Evropě a v Severní Americe:

ŘECKO

**Dionysios Spinellis
Calliope D. Spinellis**

Překlad: Artlingua Praha

Tento text nemá charakter oficiálního překladu a je určen pro studijní účely.

Neprodejné

Praha 2000

Český překlad vychází s laskavým svolením vydavatele publikace European Institute for Crime Prevention and Control affiliated with the United Nations – HEUNI.

ISBN 80-86008-81-9

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci 2000

www.kriminologie.cz

Předmluva

Do 80. let patřilo Řecko mezi země s nízkou úrovní kriminality a s nízkým počtem uvězněných osob. K 1. únoru 1983 bylo Řecko jednou z pěti zemí s nejnižším počtem vězňů v Evropě: 35 na 100.000 obyvatel - dalšími čtyřmi bylo Nizozemsko (28), Malta (29), Kypr (29, 7) a Irsko (37).*

Řecký systém trestního soudnictví byl uzpůsoben poměrně homogenní společnosti typu "*Gemeinschaft*", s efektivně fungujícími neformálními tlaky společenské kontroly. Přebytek řeckých pracovních sil emigroval do jiných evropských zemí nebo zemí v jiných částech světa a vytvářel řecké diaspory.

O patnáct let později, urbanizace, industrializace, modernizace a vliv zahraničních - v řadě případů ilegálních - pracovníků změnilы stav trestné činnosti jak kvantitativně, tak kvalitativně. Nebylo možné, aby se systém trestního soudnictví přizpůsobil těmto změnám okamžitě. Lidské a technické zdroje i způsob práce policie, soudních a nápravných orgánů proto zaostávají.

23. listopadu 1998 proběhla v řeckém Parlamentu diskuse o nápravném systému. Tato diskuse vycházela ze zprávy mezistranického výboru z roku 1994, jež se, mimo jiné, týkala otázek trestní politiky a správy soudnictví. Zpráva vycházela z toho, že systém trestního soudnictví je přetížený, a končila návrhem řady strategií a opatření opírajících se většinou o relevantní doporučení Rady Evropy. Navrhovaná trestní politika se zaměřovala na obecné snižování zatížení systému a optimalizaci zdrojů, s cílem zajistit humánnější, racionálnější a efektivnější trestní soudnictví. Ve zprávě bylo navrhováno, např. (a) dekriminlizovat některé druhy jednání, (b) oddělit systém trestního soudnictví od ostatních systémů, (c) mírněji trestat nebo depenalizovat některé druhy trestných činů, (d) častěji využívat nevazební sankce a metody předčasného propuštění z výkonu trestu, (e) přesunout rozhodování o určitých druzích trestných činů na odborné asociace (např. trestné činy v tisku), (f) podporovat a rozšiřovat možnosti alternativního řešení sporů s veřejným žalobcem jako prostředníkem podle článku 25, odst. 4 Zákona 1756/1988 a, v neposlední řadě, (g) zaměřit se na prevenci trestné činnosti a zprovoznit nečinnou Radu pro prevenci trestné činnosti, jež byla vytvořena Zákonem 1738/1987.

Vláda na tuto zprávu a na vznik nové situace v oblasti trestné činnosti reagovala přijetím mírné, evropsky orientované politiky, nevyčlenila však nezbytné finanční prostředky na její uskutečnění. V tomto textu se autoři pokoušejí stručně popsat současný systém řeckého trestního soudnictví a upozornit na některé významné změny, kterými prošel za posledních patnáct let.

Prof. Dr. Dionysios Spinellis
Trestní právo hmotné a procesní
Právnická fakulta
University of Athens

Prof. Dr. Calliope D. Spinellis
Kriminologie a penologie
Ředitelka, Centrum pro penologický
a kriminologický výzkum
Právnická fakulta, University of Athens

Atény, říjen 1999

* Uvězněné osoby k 1.2. 1983. Conseil de l'Europe, Bulletin d'information penitentiaire, No 2 Decembre, 1983, str. 17.

Zkratky

BIEC	Orgán pro vyšetřování hospodářské trestné činnosti
CBRTD	Kodex základních pravidel zacházení s uvězněnými
Čl. nebo čl.	Článek, Články
EL.AS	Elliniki Astynomia (Řecká policie)
EU	Evropská unie
OAED	Organizace pro zaměstnávání pracovních sil
Odst.	Odstavec
TŘ	Trestní řád
TZ	Trestní zákoník

Obsah

	<i>strana</i>
1. Demografické otázky	6
2. Zákony trestního práva hmotného	8
3. Zákony trestního práva procesního	9
4. Systém soudnictví a výkon trestní spravedlnosti	10
5. Základní zásady trestního práva hmotného a procesního	11
6. Organizace vyšetřování a trestního řízení	15
6.1. <i>Obecné otázky</i>	15
6.2. <i>Zvláštní otázky</i>	18
6.3. <i>Organizace odhalování a vyšetřování trestných činů</i>	21
6.4. <i>Organizace úřadu žalobce</i>	22
6.5. <i>Organizace soudů</i>	24
6.6. <i>Advokátní komora a právní pomoc</i>	25
6.7. <i>Postavení poškozeného</i>	27
7. Ukládání a systém trestů	28
8. Podmíněný trest anebo odklad výkonu trestu a probace	32
9. Systém věznic a následná péče o vězně	33
9.1. <i>Organizace vězeňského systému</i>	33
9.2. <i>Podmínečné propuštění, milost a následná péče</i>	39
10. Plány reformy	41
11. Statistické ukazatele a výsledky výzkumu trestné činnosti a trestního soudnictví	43

SYSTÉM TRESTNÍHO SOUDNICTVÍ V ŘECKU

1. Demografické otázky

1.1 Řecko se nachází v jihovýchodní Evropě ve špičce balkánského poloostrova na území o rozloze 131.957 km². Na severu hraničí s Bulharskem, Bývalou jugoslávskou republikou Makedonie a Albánií, na východě se nachází Egejské moře a Turecko a na západě a jihu Jónské a Středozemní moře. Země sestává z velké vnitrozemské části a více než 1400 ostrovů, včetně Kréty, Rhodu, Korfu, Chiosu, Lesvosu a Limnosu. Řecké území má více než 14.880 kilometrů pobřeží - což jej činí obtížně kontrolovatelným - 1.160 kilometrů dlouhou vnitrozemskou hranici.

Moderní řecký stát nabyl nezávislosti na Otomanské říši v roce 1830 a v roce 1981 vstoupil do Evropského společenství. Jazyk - moderní řečtina - si uchoval řadu prvků svého klasického předchůdce, jenž byl užíván již před 3.500 lety. *Celková populace* Řecka činila v červnu 1999 podle odhadu Ministerstva zahraničí USA 11,5 miliónu¹, přičemž podle odhadu Národního statistického úřadu Řecka byl **počet obyvatel** Řecka k 1. lednu 1998 10,510.965 (tabulka 1). Je pravděpodobné, že první údaj zahrnuje také ekonomické uprchlíky (viz také 1.4. níže)

TABULKA 1
Odhadovaná populace Řecka (1. leden 1998)

Věková skupina	Muži	Ženy	Celkem
0-6	368.667	346.259	714.926
7-12	349.038	330.591	679.629
13-17	357.237	337.576	694.813
18-20	235.818	223.975	459.793
21-64	2,906.753	3,072.314	5,979.067
> 65	963.711	1,019.026	1,982.737
CELKEM	5,181.224	5,329.741	10,510.965

Zdroj: Řecký statistický úřad

* Věkové skupiny do 21 let odpovídají rozdělení podle řeckého Trestního zákoníku (viz 1.2 níže).

1.2. Minimální věk pro **trestní odpovědnost** pachatele stanoví zákon na 12 let. Na děti do 6 let věku se ustanovení Trestního zákoníku nevztahují. Od 7 do 12 let (nedovršených) se nepovažují za trestně odpovědné; podléhají tedy pouze výchovným nebo léčebným opatřením. Léčebná opatření se uplatní v případě, že se trestného činu dopustí mladistvý pachatel, který trpí některým druhem duševní nebo fyzické choroby nebo je závislý na drogách (články 122 a 123 řeckého Trestního zákoníku - dále jen TZ). Adolescenti od 13 do 17 let zpravidla také nejsou trestně odpovědné, soud je však za určitých okolností může uznat plně trestně odpovědnými (čl. 127 TZ).

¹ Informace pocházejí z údajů Ministerstva zahraničí USA - Background Notes, Greece, červen 1999, str. 1 v: http://www.state.gov/www/background_notes/

1.3. **Plná trestní odpovědnost dospělých** nastává v den 17. narozenin (pro srovnání: hlasovací právo - 18 let). Celkový počet obyvatel (0-17), kteří této věkové hranice dosud nedosáhli, je 2,089,368 (viz Tabulka 1). Existují však případy, kdy adolescenti od 13 do 17 mohou být plně odpovědní (viz 1.2 výše a 5.3 níže). Mladé dospělé osoby od 18 do 20 let podléhají trestnímu právu dospělých, soudy jim však mohou uložit mírnější trest (čl. 133 TZ).

1.4. Do 90. let bylo Řecko homogenní společností: 99 % populace mělo řečtinu jako mateřský jazyk a 98 % bylo řeckého ortodoxního vyznání, 1 % byli muslimové a 1 % jiného vyznání². Po roce 1990 začal příliv ekonomických uprchlíků a (ilegálních) imigrantů, zejména ze zemí střední a východní Evropy. Řecko se z emigrantské země stalo zemí imigrantskou, jež byla na přijetí imigrantů zcela nepřipravená; neexistovala odpovídající legislativa ani nezbytná sociální struktura a instituce. Přesný počet ilegálních imigrantů nebo **celkový počet cizinců** není tedy znám. Ministerstvo práce jej odhaduje na 500.000 až 600.000³ a Ministerstvo zahraničí USA na 1.000.000⁴. V lednu 1998 byl zahájen proces legalizace ilegálních imigrantů a od června 1999 bylo vydáno přibližně 50.000 zelených karet. Řecká vláda hodlá do konce roku 1999 vydat dalších přibližně 200.000 karet⁵. Vzhledem k dlouhé pobřežní hranici, nedostatečně sřeženým vnitrostátním hranicím a politickým tlakům ze sousedních zemí však pokračuje stálý pohyb osob do a ze země. Studie ukazují, že 24 % ilegálních imigrantů pracujících v Řecku upřednostňuje legalizaci formou dočasného pracovního povolení a povolení k pobytu, 27 % se rozhodlo zůstat v zemi natrvalo a 30 % se hodlá časem vrátit do své rodné země⁶.

1.5. **Mezi nejvýznamnější národy, které jsou mezi imigranty zastoupeny**, patří lidé z Ruska - řada z nich je řeckého původu - 300.000, Albánie - 200.000, Egypta - 80.000, Polska - 65.000, Ukrajiny - 18.000, Palestiny - 2.000, Filipín, Nigérie atd.⁷

1.6. Podle řeckého Národního statistického úřadu je obyvatelstvo země rozděleno do tří hlavních skupin: městské obyvatelstvo (města nad 10.000 obyvatel), semi-městské obyvatelstvo (obce od 2.000 do 10.000 obyvatel) a venkovské obyvatelstvo (obce s méně než 2.000 obyvateli). Proces urbanizace vedl k tomu, že téměř polovina populace žije v **městských oblastech**. Atény s předměstími mají 3,096.775 obyvatel, oblast Pirea 880.529 obyvatel, město Soluň 377.951 obyvatel a ve zbývajících třech velkých městech žije více než 400.000 obyvatel⁸.

1.7. Zatímco úroveň inflace klesá (asi 2,1% v srpnu 1999), **úroveň nezaměstnanosti** zůstává nadále vysoká: 10,8 % (EU: 10,0 %). Z 4,445.700 pracovníků bylo 478.500 **bez zaměstnání** a 3,967.200 **zaměstnáno** - celkový počet obyvatel nad 15 let činil 8,720.200. Tyto údaje zahrnují také registrované cizince. Z údajů, které se týkají pouze cizinců, vyplývá, že celkový počet registrovaných osob je 228.300, z nichž 167.100 je práce schopných, 144.900

² Tamtéž.

³ A.Davanelos, Pracovní otázky, v: Hermes, č. 20, Únor 1988, viz <http://www.ana.gr/hrmes/1998/feb/labour.htm>

⁴ Viz výše poznámku pod čarou č. 1.

⁵ Údaje Ministerstva práce a Všeobecné asociace řeckých pracujících podle novin ELEFTHEROTYPIA, 8. června 1999, str. 29.

⁶ Tamtéž.

⁷ Přibližné údaje podle novin KATHIMERINI, 2. května 1999, str. 46 a 47.

⁸ Ministerstvo zahraničí USA, op. cit. Poznámka pod čarou č. 2, str. 2.

zaměstnaných a 22.300 nebo 13,3 % nezaměstnaných⁹. V roce 1998 bylo procento nezaměstnaných mužů/žen v Řecku: 7,8 % mužů a 17,4 % žen, zatímco v EU: 8,4 %, resp. 11,8 %.¹⁰

2. Zákony trestního práva hmotného

2.1. Platný řecký Trestní zákoník (dále jen TZ) byl přijat v roce 1950 Zákonem (Parlamentu) 1492/1950 a nabyl účinnosti 1. ledna 1950. Nahradil původní zákoník z roku 1833. Stávající zákoník byl do značné míry ovlivněn německým Trestním zákoníkem z roku 1871 a bavorským Trestním zákoníkem z roku 1813, který zase vycházel z francouzského Trestního zákoníku z roku 1810.

Od svého zavedení byl TZ několikrát novelizován, žádnou z těchto novel však nelze charakterizovat jako významnou reformu, neboť všechny se týkaly méně důležitých otázek nebo prováděly je částečné změny.

2.2. TZ byl oficiálně vydán v **řeckém jazyce**, v tehdy oficiální (archaické) formě moderní řečtiny používané v legislativě, jež se nazývá "katharevousa". Později byl zákoník přeložen do běžně používané formy nazývané "demotiki", která se od roku 1976 stala úředním jazykem, a v této formě byl publikován Prezidentským dekretem (dále jen PD) 283/1985. Existuje také anglická (přeložil Liolios), německá (přeložil Karanikas) a francouzská (přeložil Yotis) verze Trestního zákoníku - všechny jsou více než 30 let staré a neobsahují proto pozdější novely.

2.3. Kromě TZ existuje řada **zvláštních trestních zákonů** (*Nebengesetze*). Většina z nich upravuje jinou problematiku, obsahují však i trestní normy. Porušení těchto zvláštních zákonů představuje kolem 80 % trestných činů evidovaných policií nebo souzených soudy. Například, v roce 1998 policie zaznamenala celkem 326.786 trestných činů^{*}. Porušení ustanovení TZ bylo evidováno v 63.368 případech (19,39 %) a porušení zvláštních zákonů v 263.418 případech (80,61 %). Je třeba poznamenat, že mezi zvláštní trestní zákony patří také soudní a správní řád. Tyto předpisy upravují přesně definované oblasti společenského života. Nejdůležitější zvláštní trestní zákony jsou:

- Vojenský trestní zákoník (Zákon 2287/1995, zejména články 1 - 166);
- Obchodní zákoník (Zákon 146/1946);
- Dopravní zákoník (v současnosti: Zákon 2696/1999);
- Celní zákoník (Zákon 1168/1918, ve znění pozdějších předpisů);
- předpisy o drogách (Zákon 1729/1987), o starožitnostech (Zákon 5351/1932, ve znění pozdějších předpisů) a o ochraně životního prostředí (Zákon 1650/1986);

⁹ Údaje za druhý trimestr roku 1998. Noviny KATHIMERINI, (Ekonomická část) 13. července 1999, str. 25. Je třeba poznamenat, že podle údajů EU činila úroveň nezaměstnanosti v Lucembursku (nejnižší) 2,8 % a ve Španělsku (nejvyšší) 16,1 % (červen 1999).

¹⁰ Statistický úřad Evropských společenství (osobní sdělení).

* Slovo "offence" znamená v české terminologii jak trestný čin, tak jakékoli porušení práva.

Řecké "offences" se dále dělí na "felonies" - závažné trestné činy, "misdemeanors" - přečiny, méně závažné trestné činy, a "petty offences", příp. "petty violations" - přestupky, o nichž rozhodují tzv. policejní soudci (magistrates).

Výraz "offence" je dále v textu překládán jako trestný čin, ačkoli výše uvedené rozdělení neodpovídá našemu systému trestního práva. Viz také 5.2. (Pozn. překl.)

- několik zákonů o pracovních vztazích (např. Zákon 3934/19/1911 "re: Hygienická a bezpečnostní opatření pracovníků a pracovní doba", Zákon 429/1912 "re: Práce žen a nezletilých"), a
- Zákon o neplnění daňových povinností (současný stav: Zákon 2523/1997 "re: Správní a trestní sankce v daňových předpisech a jiná ustanovení") atd.

Některé z výše uvedených zákonů obsahují také správní sankce, obvykle pro odlišná, méně závažná porušení norem - tyto jsou však zřetelně odlišeny od trestních sankcí.

3. Zákony trestního práva procesního

3.1. Stávající **řecký Trestní řád** (dále jen TR) byl přijat současně s TZ Zákonem 1493/1950 a jeho překlad do moderního řeckého jazyka byl přijat PD 258/1986. Řád nahradil předchozí trestní řád z roku 1834, který byl od té doby několikrát novelizován a reformován. Tento řád používal jako model francouzský *Code d' Instruction Criminelle* z roku 1808, přičemž nový Trestní řád z tohoto bývalého v řadě ohledů vychází. V některých částech byl však také ovlivněn italským trestním řádem z roku 1930 a v některých ustanoveních německým trestním řádem z roku 1877.

Od roku 1950 byl TR několikrát novelizován, jednalo se však zpravidla o méně významné úpravy. Důležité reformy byly následující:

- Zákonem diktátorské vojenské vlády z roku 1967 byl zrušen porotní systém, který byl nahrazen smíšenými soudy složenými ze tří porotců a čtyř profesionálních soudců, kteří společně rozhodují jak v právních, tak ve skutkových otázkách. Po znovuzavedení demokratické zákonitosti byla čl. 97 odst. 1 Ústavy tato reforma potvrzena a Zákonem 969/1979 byly upraveny podrobnosti složení soudu a řízení (srov. níže 6.5.5).
- Zákonem 1128/1982 "re: Prozatímní vazba a jiná ustanovení" byla reformována ustanovení o vazbě před soudním řízením na základě směrnic uvedených v Doporučení Rady Evropy č. R (80) 11. Toto opatření (vazba) bylo upraveno jako fakultativní, závisející na určitých podmínkách a jako poslední varianta. Nejprve je třeba zvážit a případně uložit omezující podmínky (např. kauci nebo zákaz opustit určité místo nebo zemi). Konečně, Zákonem 2408/1996 bylo prozatímní zadržení omezeno pouze na případy závažných trestných činů.
- Zákonem 663/1977 byl u některých kategorií trestných činů zjednodušen postup obžaloby a předložení případu soudu, přičemž později tyto kategorie byly doplněny o další případy. Takovými trestnými činy jsou zhářství lesů (čl. 20 Zákona 663/1977), drogové trestné činy (čl. 21 Zákona 1729/1987), zpronevěra lodního nákladu (Zákon 1419/1984) a další.

3.2. Pokud je nám známo, není k dispozici **žádný překlad** celého znění TR do cizího jazyka. Přeložena byla pouze některá ustanovení pro potřeby vědeckých prací sepsaných v cizích jazycích.

3.3. **Nejdůležitější zákony, kromě TR**, které obsahují ustanovení o trestním řízení jsou:

- Vojenský trestní zákoník (Zákon 2287/1995), jehož druhá část (čl. 167 - 232) obsahuje některá zvláštní ustanovení o řízení před vojenskými soudy, zatímco na ostatní části se vztahuje TR;
- Zákon 663/1977, který již byl zmíněn výše;

- Obchodní zákoník (Zákon 146/1946), jehož čl. 58 - 66 obsahují některé výjimky z obecných procesních norem TR;
- Celní zákoník (Zákon 1168/1918, ve znění pozdějších předpisů), čl. 122 - 126a;
- Dopravní zákoník (současný stav: Zákon 2696/1999), čl. 105;
- Tiskový zákon (Zákony 5060/1931 a 1092/1938).

3.4. Existuje řada **zákonů a norem o mladistvých pachatelích**. Příslušné orgány a soudy, jakož i řízení u trestných činů mladistvých pachatelů se řídí ustanovením čl. 96 odst. 3 řecké Ústavy z roku 1975/1986; toto ustanovení vyjímá soudy pro mladistvé z porotního systému a veřejného jednání i z jiných ustanovení TR. Například, čl. 1 upravuje soudy pro mladistvé, čl. 27 stanoví zvláštní postavení a povinnosti veřejného žalobce pro nezletilé, čl. 112 a 114 upravují působnost tříčlenných a jednočlenných soudů pro mladistvé, čl. 130 odst. 3 se týká odděleného projednávání v případech, kdy jsou spolupachateli osoba nezletilá a osoba dospělá, čl. 574 upravuje vedení trestních rejstříků apod. Byly také přijaty zvláštní zákony upravující specifické aspekty soudního systému pro mladistvé. Například:

- Zákon 3315/1955 "re: Doplnění ustanovení o soudech pro mladistvé a o zacházení s mladistvými pachateli", ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, mimo jiné, že jednání před soudem pro mladistvé je neveřejné a že vazba, pokud je uvalena, má být vykovávána v institucích pro mladistvé.
- Zákony 2793/1954 a 378/1976 upravující úkoly osob dohlížejících na mladistvé (probačních úředníků) u soudů pro mladistvé (viz také relevantní Prezidentský dekret 49/1979).
- Zákon 2298/1995, který v čl. 17 omezuje institucionalizaci mladistvých a v čl. 18 pozměňuje strukturu a fungování Společností pro ochranu nezletilých.

4. Systém soudnictví a výkon trestní spravedlnosti

4.1. **Organizace soudů** se v současné době řídí Zákonem 1757/1989 "re: Organizace soudů", ve znění Zákonů 1868/1989 a 1968/1991. Tento Zákon nahradil předchozí Zákon "re: organizace soudů a úřadů veřejného notáře" z 21. ledna/ 2. února 1834.

4.2. Výše uvedená legislativa byla oficiálně publikována v řeckém jazyce. Neexistuje **žádný překlad** do jiného jazyka.

4.3. Skutečnost, že výše uvedený Zákon je nedávného data a že jeho účelem bylo nahradit veškerou předcházející legislativu o organizaci soudů, je důvodem, proč neexistují **žádné jiné důležité zákony** obsahující ustanovení o této problematice.

4.4. Zákon 1481/1984 "re: Organizace Ministerstva pro veřejný pořádek" upravuje **organizaci policie**. Tento zákon sloučil dvě oddělené policejní složky, Četnictvo a Městská policie, do jediného orgánu Řecké policie (EL.AS) a upravil související otázky. Zákon 2054/1954 "re: Kodex právníků", ve znění pozdějších předpisů, upravuje organizaci Advokátní komory. **Vězeňský systém** se řídí Zákonem 1851/1989, tzv. "Kodexem základních norem pro zacházení s uvězněnými" (dále jen CBRTD - Code of Basic Rules for the Treatment of Detainees). Jediným zvláštním zákonem upravujícím organizaci probačního úřadu pro dospělé je Zákon 1941/1991, články 15-17, zatímco povinnosti a funkce tohoto úřadu jsou stanoveny v člancích 100A TR, zejména v odst. 4 - 8, a 82 odst. 8 TR. Tato ustanovení dosud nebyla provedena a probační úřad nebyl ustaven (viz níže 7.5.).

4.5. Naopak, úkoly osob dohlížejících na nezletilé neboli probačních úředníků pro **mladistvé pachatele** jsou upraveny dostatečně a tento institut uspokojivě funguje. Hlavním zákonem v této oblasti je Zákon 378/1976 "re: Zavedení funkce pravidelných probačních úředníků pro nezletilé osoby při soudech pro mladistvé". Praktické otázky týkající se této funkce upravuje Prezidentský dekret 49/1979 "re: Funkce probačních úředníků pro nezletilé" (viz také výše 3.4).

5. Základní zásady trestního práva hmotného a procesního

5.1. **Zásada zákonnosti** (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) je obsažena v čl. 7 odst. 1 Ústavy, který zní: "Není trestný čin ani nelze uložit trest, pokud tak nestanoví zákon před spácháním činu a nevyjmenovává nezbytné náležitosti tohoto činu. V žádném případě nelze uložit přísnější trest, než je stanoven v době spáchání činu." Podobně, čl. 1 Trestního zákoníku stanoví: "Tresty se ukládají pouze za činy, o kterých tak výslovně stanoví zákon dříve, než jsou spáchány".

5.2. Co se týče **rozdělení trestných činů**, TZ sleduje systém francouzského trestního zákoníku z roku 1810, přičemž v čl. 18 stanoví: "Jakýkoli čin, za nějž lze uložit trest smrti (trest smrti je nyní již zrušen) nebo trest odnětí svobody ve věznici, je závažným trestným činem. Jakýkoli čin, za nějž lze uložit trest odnětí svobody nebo peněžitý trest nebo trest odnětí svobody v nápravněvýchovném zařízení (pro nezletilé) je přečinem. Jakýkoli čin, za nějž lze uložit trest odnětí svobody v obecní věznici nebo pokuta je přestupkem".*

Toto rozdělení se používá také v jiných zákonech trestního práva, v souladu s čl. 12 TZ, který stanoví, že "ustanovení obecné části tohoto zákoníku se uplatní také u trestných činů uvedených ve zvláštních zákonech, pokud takový zákon nestanoví výslovně jinak".

5.3. **Minimální a maximální věkové hranice**, podle nichž se s pachatelem jedná jako s mladistvou osobou stanoví čl. 121 odst. 1, věta první TZ, která zní:

"Nezletilými osobami podle této kapitoly se rozumí osoby, které dosáhly sedmi let a nepřekročily sedmnáctý rok věku. Osoby mladší dvanácti let se definují jako děti a osoby mezi dvanáctým a sedmnáctým rokem věku jsou adolescenti."

Podle čl. 126 TZ nelze dítě obvinít ze spáchání činu, který je jinak činem trestným. Namísto toho, soudy uplatní výchovná nebo léčebná (v případě fyzického nebo duševního zdravotního problému) opatření. Na adolescenta se vztahují podobná opatření, pokud soud nedojde k závěru, že mu má být uložen zvláštní trest v souladu s následujícím článkem. Podle čl. 127, nezletilé osobě ve věku 13-17 let lze uložit trest odnětí svobody v nápravném zařízení pro

* Rozdělení trestů podle anglického originálu je následující:

- Za závažný trestný čin (felony) lze uložit trest "confinement in a penitentiary" - odnětí svobody (uvěznění) ve věznici (v nápravném zařízení - zřejmě s přísnější ostrahou).
- Za přečin (misdemeanor) lze mj. uložit trest "imprisonment" - odnětí svobody (uvěznění - zřejmě opět ve věznici, avšak s mírnější ostrahou), příp. "confinement in a reformatory institution (for minors)" - odnětí svobody v nápravném zařízení pro nezletilé.
- Za přestupek (petty offence) lze uložit mj. trest "jailing" - odnětí svobody (uvěznění) v jiném zařízení (vyplývá z povahy protiprávního činu i skutečnosti, že o těchto činech rozhodují tzv. policejní soudci - magistrates). Viz také 6.5. (Pozn. překl.)

adolescenty, pokud soud shledá podle (a) okolností, za nichž byl trestný čin spáchán a (b) osobnosti pachatele, že takový trest je nezbytný, aby se zabránilo této osobě v páčání další trestné činnosti. V takových případech se pak adolescent považuje za trestně odpovědného.

Konečně, podle čl. 133 TZ, pokud v době spáchání trestného činu pachatel dovršil 17. a nepřekročil 20. rok věku, může soud uložit mírnější trest podle čl. 83 TZ (viz níže i čl. 1.3. výše).

5.4. - 5.5. Podle řecké trestní doktríny, "zavinění" je skutečnost, na základě které je určitá osoba stíhána za své jednání a je proto odsouzena a stává se osobně odpovědnou za svůj čin. Za "vina" se považuje jakákoli okolnost odůvodňující odsouzení pachatele. "Zásada viny" nebo "zásada zavinění" (*nulla poena sine culpa*) se považuje za základní zásadu, neboť vychází z ustanovení čl. 2 odst. 1 Ústavy, které nařizuje respektovat a chránit lidskou důstojnost, jakožto primární povinnost státu. Existence viny/zavinění je proto zcela nezbytnou podmínkou trestného činu a související odpovědnosti. Z výše uvedeného vyplývá, že řecké trestní právo **nezná** pojem **absolutní odpovědnosti** existující bez ohledu na prvek zavinění (úmysl nebo nedbalost).

5.6. Vzhledem k tomu, že trestní odpovědnost vychází z odsouzení osoby za spáchání trestného činu, má osobní charakter a není možné ji přičítat skupině osob. Řecké právo proto dosud nezná takzvanou "**společenskou odpovědnost**" (nebo "**odpovědnost organizace**").

5.7. **Okolnosti vylučující protiprávnost** uvedené v řeckém Trestním zákoníku jsou dvou druhů: Za prvé, existují obecné okolnosti, které je možno aplikovat u všech nebo velké části trestných činů. A existují také zvláštní okolnosti, které jsou uvedeny ve zvláštní části TZ a vylučují protiprávnost u některých konkrétních činů.

Obecné okolnosti vylučující protiprávnost jsou:

- (a) obrana (rozumí se jí jak sebeobrana, tak obrana jiné osoby proti protiprávnímu a trvajícímú útoku - čl. 22 TZ);
- (b) podmínka nutnosti, jež odůvodňuje dané jednání (čl. 25 TZ);
- (c) závazný právní příkaz nadřízeného státního úředníka nebo vojenské osoby (čl. 21 TZ) a
- (d) odůvodnění jednání, pokud se uskutečnilo při výkonu práva nebo plnění povinnosti stanovené zákonem (čl. 20 TZ).

Nejvýznamnějšími zvláštními okolnosti vylučujícími protiprávnost jsou ty, které jsou uvedeny v čl. 304 odst. 4 TZ (odůvodněné přerušování těhotenství), čl. 308 odst. 2 TZ (prosté [nikoli těžké] ublížení na zdraví spáchané se souhlasem poškozené osoby, které není v rozporu s dobrými mravy), čl. 367 odst. 1 TZ (odůvodnění útoku proti cti, tj. verbální újmy a urážky na cti, spáchané k ochraně určitých právních zájmů), 371 odst. 4 TZ (porušení povinnosti profesionální mlčenlivosti k ochraně určitých právních zájmů, které nebylo možno ochránit jinak).

Nejvýznamnější okolností vylučující protiprávnost, která není v Trestním zákoníku výslovně uvedena, je střet právních povinností. Takovýto střet se rozumí případ, kdy střet mezi dvěma právními povinnostmi je kontroverzí *in abstracto* a takovýto rozpor není právem řešen (jako je tomu u jiných okolností vylučujících protiprávnost). Tuto otázku řeší zejména právní věda, přičemž judikatura se k této problematice vyjadřuje jen zřídka. Je třeba poznamenat, že případy střetu povinností řeší judikatura spíše na základě zproštění povinnosti než odůvodnění jednání. Podle právní vědy a relevantní judikatury je třeba střet řešit aplikací daných norem (tzn. že je třeba upřednostnit nejvýznamnější právní povinnost a, pokud nelze

určit rozdíl ve významnosti, zůstává jednající osobě možnost volby, přičemž právo musí nezbytně jeho volbu potvrdit).

5.8. Článek 111 TZ upravuje **časové lhůty** neboli dobu promlčení trestných činů a stanoví, že "možnost stíhat trestný čin končí vypršením určité časové lhůty. Promlčecí doba pro závažné trestné činy je (a) 20 let v případech, kdy zákon ukládá trest (smrti, nyní zrušeno) nebo odnětí svobody na doživotí a (b) 15 let ve všech ostatních případech. Promlčecí doba pro přečiny je 5 let a pro přestupky jeden rok."

5.9. Trestní zákoník je rozdělen na **obecnou část** (články 1 - 133) a **zvláštní část** (články 134 - 459). V následující tabulce jsou uvedeny názvy částí a kapitol Trestního zákona.

TABULKA 2 Obsah Trestního zákoníku

Hlava I - Obecná část

Kapitola	Články
1. Trestní právo	1 - 13
2. Trestný čin	14 - 41
3. Pokus a spolupachatelství	42 - 49
4. Tresty, ochranná opatření, náprava	50 - 78
5. Ukládání trestu	79 - 98
6. Podmínečný odklad trestu a podmíněčné propuštění	99 - 110
7. Překážky pro ukládání trestů	111 - 120
8. Nezletilí pachatelé [mladiství delikventi]	121 - 133

Hlava II - Zvláštní část

1. Trestné činy proti Ústavě (Velezrada)	134 - 137
2. Vlastizrada	138 - 152
3. Trestné činy proti cizím státům	153 - 156
4. Trestné činy proti občanským právům a funkcím	157 - 166
5. Trestné činy proti svrchovanosti státu	167 - 182
6. Trestné činy proti veřejnému pořádku	183 - 197
7. Trestné činy proti náboženskému smíru	198 - 201
8. Trestné činy související s vojenskou službou a povinností k odvodu	202 - 206
9. Trestné činy proti měně	207 - 215
10. Trestné činy týkající se listin	216 - 223
11. Trestné činy proti soudnictví	224 - 234
12. Trestné činy spáchané státními zaměstnanci a úředníky	235 - 263a
13. Trestné činy ohrožující veřejnost	264 - 289
14. Trestné činy týkající se bezpečnosti dopravy a veřejných zařízení	290 - 298
15. Trestné činy proti životu	299 - 307
16. Ublížení na zdraví	308 - 315a
17. Souboj	316 - 321
18. Trestné činy proti osobní svobodě	322 - 335

19. Trestné činy proti sexuální svobodě a trestné činy pohlavního zneužívání	336 - 353
20. Trestné činy proti manželství a rodině	354 - 360
21. Trestné činy proti cti (verbální nebo praktická urážka, urážka na cti, pomluva)	361 - 369
22. Porušení důvěrnosti a soukromí	370 - 371
23. Trestné činy proti majetku	372 - 384a
24. Trestné činy proti majetkovým zájmům	385 - 406
25. Žebrání a tuláctví	407 - 410
26. Přestupky	411 - 457
27. Trestní sankce za porušení správních ustanovení	458 - 459

5.10. (a-b): Řecký TZ nerozlišuje mezi **vraždou a úmyslným zabitím**. Daný trestný čin je definován jednoduše v čl. 299 odst. 1: "Kdo úmyslně usmrtí jinou osobu bude potrestán odnětím svobody na doživotí". Ve druhém odstavci je upravena zmírněná forma zabití "ve stavu psychického rozrušení", která se trestá odnětím svobody na 5-20 let.

(c) **Loupež** je definována v čl. 380 TZ ve třech různých variantách. Loupeže se tedy dopustí ten: "(i) kdo, s použitím násilí vůči jinému nebo s hrozbou bezprostřední újmy na zdraví nebo životu jiné osoby, se zmocní movitého majetku této osoby, který zcela nebo částečně nepatří pachateli; (ii) kdo s využitím stejných prostředků způsobí předání tohoto majetku za účelem protiprávního přisvojení; a (iii) kdo, chycen při krádeži, použije stejných prostředků s cílem uchovat si ukradený majetek.

(d) **Napadení** podle řeckého trestního práva není trestným činem. Jednání, které je v jiných právních systémech definováno jako napadení, je trestně upraveno zejména v ustanoveních o ublížení nebo újmě na zdraví, u kterých existují čtyři různé varianty:

- (i) základní forma, která spočívá v prostém úmyslném ublížení na zdraví, definovaném v čl. 308 odst. 1 jako jednání osoby: "...která úmyslně způsobí jiné osobě tělesné zranění nebo újmu na zdraví" a závažnější formy, které jsou:
- (ii) nebezpečné ublížení na zdraví, definované (čl. 309 TZ) jako výše popsané jednání, které je však vykonáno způsobem, který může vést k ohrožení života nebo těžké újmě na zdraví poškozeného;
- (iii) těžká újma na zdraví (čl. 310 TZ) a
- (iv) ublížení na zdraví s následkem smrti.

Jednání považované v jiných právních řádech za napadení může podle řeckého TZ spadat do kategorie dokonání trestného činu nebo pokusu o ublížení na zdraví nebo i pokusu o vraždu. Konečně, pokud nebylo cílem napadení způsobit újmu na zdraví, ale pouze zostuzení nebo urážka poškozeného, může být jednání považováno za trestný čin urážky spočívající ve vlastním jednání, t.j. útoku proti cti (čl. 361 TZ).

(e) **Prostá krádež** je definována (čl. 371 odst. 1 TZ) jako jednání osoby: "... která se zmocní movitého majetku jiné osoby, která pachateli zcela nebo částečně nepatří, s úmyslem si takový majetek protiprávně přisvojit..." TZ upravuje dvě závažnější formy krádeže. První se týká případu, kdy "... má majetek značnou hodnotu..." (čl. 372 odst. 1 poslední věta, TZ). Druhá je ještě závažnější, trestná jako závažný trestný čin (čl. 374 TZ). Tato forma krádeže je naplněna v případě, kdy: (i) je z místa konání náboženských bohoslužeb odcizen majetek používaný pro takové bohoslužby; (ii) odcizena věc, která má vědecký umělecký nebo historický význam a jež byla umístěna v expozici vystavené veřejnosti nebo ve veřejné budově nebo na jakémkoli jiném veřejném místě; (iii) je odcizen předmět, který byl dopravován prostředkem veřejné dopravy nebo který byl umístěn na místě, kde se obvykle nechávají předměty, které mají být přepravovány nebo dopravovány, nebo který byl

přepřavován cestujícím; (iv) krádež je spáchána dvěma nebo více osobami, které se spojily za účelem páchaní krádeží nebo loupeží; a (v) čin byl spáchán osobou, která se pravidelně nebo profesionálně dopouští krádeží a loupeží.

6. Organizace vyšetřování a trestního řízení

6.1. Obecné otázky

6.1.1. Řecký systém trestního soudnictví vychází z kontinentální tradice. Trestní řízení je často charakterizováno jako vycházející ze "smíšeného" modelu inkvizičního a akuzačního systému. Bylo by přesnější říci, že ačkoli je řízení v zásadě inkviziční, má také významné kontradiktorní prvky.

Trestné činy stíhá výhradně veřejný žalobce před soudem, jakmile se o nich dozví na základě oznámení úřadu, stížnosti poškozeného, oznámení občana nebo jiným způsobem. Veřejný žalobce je po obdržení takového oznámení trestného činu povinen případ stíhat, za podmínky to vyplývá ze zákona a pokud nebylo oznámení příliš vágní nebo se prokazatelně nerozchází se skutečnostmi. V některých případech může veřejný žalobce provést vyšetřování sám nebo s pomocí vyšetřovatele, a to s cílem zjistit, zda existuje nějaké podezření, které by odůvodňovalo trestní stíhání. Řecké trestní řízení se řídí zásadou povinného stíhání (nebo zásadou legality). Pokud tedy takovéto podezření existuje, nemá veřejný žalobce žádnou diskreční pravomoc rozhodovat o stíhání nebo nestíhání s ohledem na faktory účelnosti.

Stíhání se zahajuje třemi možnými způsoby:

- Zahájením "souhrnného" vyšetřování, které provádí tzv. policejní soudce (*magistrate*) nebo policejní úředník. Tento druh vyšetřování se uplatní zpravidla v případě přečinů.
- Další možností je zahájení "obvyklého" vyšetřování, které provádí normální soudce. Toto řízení je obligatorní v případech závažných trestných činů a fakultativní u přečinů, pokud je veřejný žalobce názoru, že souhrnné vyšetřování, které již proběhlo, je třeba doplnit o obvyklé vyšetřování.
- Třetí variantou stíhání je přímé odkázání případu k řízení před příslušným soudem. Tento postup se uplatní v případech: (a) přestupků, (b) přečinů nižšího významu, (c) pokud jsou skutečnosti jasně prokázány a (d) přečinů, kdy byl pachatel zadržen při činu.

Po skončení vyšetřování může veřejný žalobce podat návrh soudní radě (t.j. soudu, který rozhoduje v neveřejném řízení), aby obviněného zprostita viny bez provedení soudního řízení nebo aby případ předala soudu (podala obžalobu). Veřejný žalobce může také, po skončení souhrnného vyšetřování, předat případ soudu, bez žádosti o rozhodnutí soudní rady. Tato možnost platí pouze pro přečiny.

Při řízení před soudem veřejný žalobce obešle všechny strany, zejména obžalovaného, civilního žalobce a civilně odpovědnou třetí stranu, pokud se tyto strany účastní řízení. Obešle také všechny důležité svědky, jak obžaloby, tak (některé svědky) obhajoby, přičemž strany mohou před soud předvolat i jiné svědky nebo předložit jiné důkazy. Veřejný žalobce a civilní žalobce musí oznámit obžalovanému jména svědků, které předvolávají; obžalovaný takovouto povinnost nemá.

Obhájci mají právo a povinnost obhajovat obviněného. Mohou navíc obviněného zastupovat při všech procesních úkonech, při kterých není nezbytná osobní účast. Doprovázejí také obviněného při osobním předvolání před vyšetřujícího soudce k obhajobě a k zodpovězení otázek. Mají právo seznámit se s trestním spisem před tím, než obviněný přednese svoji obhajobu ve fázi předběžného řízení a také před soudem. Ve fázi řízení před soudem pomáhají obžalovanému ve všech ohledech, kladou otázky svědkům a znalcům, vykonávají všechna práva obžalovaného a mají právo promluvit poslední, mají tedy poslední slovo. Konečně, mohou podat jménem obžalovaného odvolání.

6.1.2 **Fáze předběžného řízení** má smíšený charakter; je do značné míry inkviziční, neboť většinu iniciativy přebírá vyšetřující soudce nebo vyšetřující policejní úředník s cílem shromáždit důkazy a provést všechna nezbytná opatření. Má však také některé akuzační rysy, neboť strany - t.j. obviněný a často také civilní žalobce - mají některá práva a mohou ovlivnit řízení podáváním žádostí, předkládáním důkazů, podáváním odvolání soudní radě proti rozhodnutím vyšetřujícího soudce nebo veřejného žalobce atd.

6.1.3. **Fáze předběžného řízení se pokládá za ukončenou** také ve chvíli, kdy skončí prostřední fáze (řízení před soudní radou). Má se za to, že fáze řízení před soudem začíná ve chvíli, kdy je obviněnému doručeno soudní předvolání.

6.1.4. Řízení před soudem je rovněž smíšeného charakteru. **Inkviziční charakteristiky** spočívají zejména v úloze soudu, který se pokouší nalézt pravdu *ex officio*, kladením otázek svědkům a znalcům, zkoumáním jiných důkazů a případnou žádostí o další důkazy nebo dokonce odročením řízení za účelem jejich zajištění. **Akuzační rysy** je možno nalézt ve významné úloze stran, které kladou otázky svědkům a znalcům a zkoumají jiné důkazy, komentují každý důkaz, který je soudu předložen, a přednášejí obžalobu/obhajobu.

6.1.5. Řecký TR stanoví institut **vyšetřujícího soudce** (*investigating judge, juge d' instruction, Untersuchungsrichter*), který je příslušný k provádění "obvyklého" vyšetřování, které je obligatorní ve všech případech závažných trestných činů a fakultativní u přečinů, pokud se veřejný žalobce domnívá, že předcházející "souhrnné" vyšetřování provedené tzv. policejním soudcem (*magistrate*) nebo policejním úředníkem je třeba doplnit. Podle čl. 239 TR je obecným účelem jakékoli formy vyšetřování shromáždit nezbytné důkazy s cílem prokázat spáchání trestného činu a rozhodnout, zda má za tento trestný čin být někdo postaven před soud. V průběhu vyšetřování se vynaloží veškeré úsilí ke zjištění pravdy. Vyšetřování by se mělo zaměřit na zjištění *ex officio* nejen usvědčujících důkazů, ale také skutečností, které prokazují nevinu obviněného. Navíc by vyšetřování mělo vést ke shromáždění jakýchkoli údajů týkajících se osoby obviněného, které by mohly ovlivnit uložení trestu.

Vyšetřující soudce je zejména oprávněn provést veškeré vyšetřovací úkony, které považuje za nezbytné za účelem zjištění trestného činu a jeho pachatelů. Posuzuje žádosti veřejného žalobce pouze, pokud se domnívá, že to bude účelné (čl. 248 TR). Je také oprávněn uvalit na obviněného vazbu nebo mu uložit omezující podmínky (např. kauci nebo povinnost se každý den hlásit na policejní stanici nebo zákaz zdržovat se na určitých místech nebo tato místa opustit). K tomuto rozhodnutí by si však vyšetřující soudce měl opatřit souhlas veřejného žalobce (čl. 283 TR).

6.1.6. **Řecký Trestní řád (TŘ) není rozdělen na obecnou a zvláštní část**, nýbrž do jedenácti částí. (Viz Tabulku 3, ve které jsou uvedeny názvy částí a kapitol Trestního řádu).

TABULKA 3
Obsah Trestního řádu

Kapitola	Články
<u>Část první: Obecná ustanovení</u>	
I. Trestní soudy a úřední osoby	1 - 26
II. Stíhání	27 - 62
III. Civilní nároky v trestním řízení	63 - 71
IV. Strany trestního řízení	72 - 108
V. Pravomoc soudů	109 - 137
VI. Úkony v řízení	138 - 176
 <u>Část druhá: Důkazy</u>	
 <u>Část třetí: Fáze předběžného řízení</u>	
I. Vyšetřování	239 - 250
II. Úkony při vyšetřování	251 - 304
III. Řízení před soudní radou	305 - 319
 <u>Část čtvrtá: Řízení před soudem</u>	
I. Přípravné řízení	320 - 328
II. Řízení před soudem	329 - 408
 <u>Část pátá: Zvláštní řízení</u>	
I. Souhrnné řízení	409 - 427
II. Řízení při neúčasti obžalovaného a proti uprchlému	428 - 434
III. Mezinárodní pomoc v trestních věcech	435 - 461
 <u>Část šestá: Odvolání</u>	
I. Obecná ustanovení	462 - 476
II. Odvolání proti rozhodnutí soudní rady	477 - 485
III. Odvolání proti rozhodnutí soudu	486 - 524
 <u>Část sedmá: Mimořádné opravné prostředky</u>	
I. Přezkoumání řízení	525 - 530
II. Náprava u osob, jimž byla odepřena občanská práva	531 - 532
III. Odškodnění nespravedlivě odsouzených nebo zadržovaných osob	533 - 545
 <u>Část osmá: Výkon trestu</u>	
 <u>Část devátá: Trestní rejstřík</u>	
 <u>Část desátá: Soudní výdaje</u>	

6.2. Zvláštní otázky

6.2.1. Článek 6 odst. 1 Ústavy stanoví, že "žádná osoba nesmí být zatčena nebo uvězněna bez odůvodněného soudního příkazu, který musí být doručen (zatýkané osobě) v okamžiku **zatčení nebo zadržení** v době před konáním soudního řízení, pokud není chycena při páčání trestného činu." Paralelní ustanovení obsahuje čl. 276 odst. 1 TŘ, ve kterém se uvádí, že s výjimkou případů stanovených v čl. 275 (pachatel chycen "při činu") nesmí být žádná osoba zatčena bez předchozího zvláštního a dostatečně odůvodněného příkazu vyšetřujícího soudce nebo soudní rady, který musí být doručen v okamžiku zatčení".

6.2.2. Vazbu před konáním soudního řízení upravuje čl. 282 odst. 3 TŘ jako poslední možnost, namísto omezujících podmínek (např. kauce nebo povinnost hlásit se každý den na policejní stanici nebo zákaz zdržovat se na určitém místě nebo toto místo opustit). **Právní podmínky** vazby jsou následující:

- (a) může být uvalena pouze v případech závažných trestných činů (výjimečně může být uvalena v případě přečinu, pokud obviněný neplní omezující podmínky, který mu byly uloženy) a
- (b) musí být splněna jedna z pěti níže uvedených podmínek. Obviněný:
- nemá známé bydliště na území státu; nebo
 - připravuje útěk; nebo
 - byl v minulosti na útěku; nebo
 - byl shledán vinným útekem z vězení nebo porušením omezení ohledně místa pobytu; nebo
 - pokud by byl propuštěn, je pravděpodobné, že by spáchal další trestný čin; tato pravděpodobnost je odůvodněna skutečnostmi z předchozího života obviněného nebo zvláštními okolnostmi, za kterých byl spáchán čin, ze kterého je obviněn.

6.2.3. Vazbu je na obviněného oprávněn uvalit **vyšetřující soudce**. Potřebuje však k tomu souhlas veřejného žalobce (čl. 283 odst. 1 TŘ). Pokud se soudce a veřejný žalobce neshodnou, rozhodne soudní rada. Je třeba poznamenat, že veřejný žalobce by měl před vydáním svého stanoviska vyslechnout obviněného a jeho obhájce (čl. 283 odst. 1 poslední věta TŘ).

6.2.4. **Maximální doba vazby před konáním soudního řízení** je stanovena v: (a) čl. 6 odst. 4 Ústavy a (b) čl. 287 odst. 2 TŘ. Trestní řád stanoví maximální dobu vazby pouze pro případy závažných trestných činů, neboť vazba v případech přečinů byla nedávno (Zákonem 2408/1996 čl. 2 odst. 2) zrušena. Maximální doba vazby je jeden rok, přičemž v mimořádných případech je možno ji prodloužit zvláště odůvodněným rozhodnutím soudní rady na dalších šest měsíců. Obviněný má právo se proti rozhodnutí soudní rady v této věci odvolat k Areios Paghos (Nejvyšší soud) a k veřejnému žalobci (čl. 287 odst. 5 TŘ).

V současné době se neočekává zkrácení této maximální doby.

6.2.5. Podle čl. 285 TŘ může obviněný napadnout zákonnost příkazu k vazbě podáním k soudní radě, která o věci rozhodne s konečnou platností. Pokud je však vazba uvalena na základě příkazu soudní rady, neexistuje proti němu žádný opravný prostředek.

Automatická kontrola vazby funguje takto: Podle čl. 287 odst. 1 TŘ, pokud vazba trvá šest měsíců, soudní rada rozhodne, zda má být obviněný propuštěn nebo zda má vazba pokračovat. Obviněný má právo se proti rozhodnutí soudní rady odvolat k Areios Paghos (Nejvyšší soud) a k veřejnému žalobci (čl. 287 odst. 5 TŘ).

Podle čl. 287 odst. 3 TŘ, pokud není do 30 dnů po skončení šesti měsíců vazby rozhodnuto o jejím pokračování, pozbývá příkaz platnosti a veřejný žalobce nařídí propuštění zadržené osoby.

6.2.6. Čl. 87 TŘ a čl. 371 odst. 4 TŘ stanoví, že při ukládání trestu odnětí svobody a poté, co o době jeho trvání rozhodne soud vydávající rozsudek, **doba vazby**, kterou obviněný vykonal, jakož i doba mezi zatčením a uvalením vazby, se **od trestu odečte**.

6.2.7. **Řádné opravné prostředky (odvolání)** proti rozhodnutí soudu první instance jsou: (a) odvolání *de novo* k soudu druhé instance a (b) odvolání z důvodu právní vady k Areios Paghos (Nejvyšší soud). Právo na odvolání *de novo* má především obžalovaný a veřejný žalobce. Právo na odvolání má také civilní žalobce - pouze však ve výjimečných případech. Tato forma odvolání opravňuje soud druhé instance, aby znovu provedl řízení o všech trestných činech a podnětech uvedených v odvolání. Řízení o případu probíhá znovu ve všech ohledech - jak právních, tak skutkových - a je v zásadě stejné jako u soudu první instance. Soud může provést další důkazy, dokonce i vyslechnout nové svědky, pokud jsou přítomni v soudní síni a pokud o to veřejný žalobce nebo některá ze stran požádá. Pokud podal odvolání obžalovaný nebo veřejný žalobce ve prospěch obžalovaného, rozhodnutím soudu druhé instance není možno zhoršit postavení obžalovaného. Soud může pouze odvolání potvrdit a postavení obžalovaného zmírnit nebo jej může zamítnout a zachovat rozsudek vydaný soudem první instance (*zákaz reformatio in peius*). Pokud však veřejný žalobce podal odvolání, ve kterém požaduje změnu rozhodnutí v neprospěch obžalovaného, může soud druhé instance rozhodnout jakkoli.

Čl. 510 TŘ upravuje odvolání z důvodu právní vady k Areios Paghos; toto odvolání je možné pouze na základě určitých právních důvodů. Nejvyšší soud není oprávněn hodnotit skutkovou stránku věci. Může však přezkoumat odůvodnění soudu a rozhodnout, že toto odůvodnění chybí nebo není dostatečné. Pokud Areios Paghos rozhodnutí zruší, mohou nastat čtyři možnosti. Nejvyšší soud může:

- (a) sám právo správně aplikovat (čl. 518 odst. 1 TŘ); nebo
- (b) případ zamítnout (čl. 517 TŘ); nebo
- (c) přikázat případ k novému řízení jinému soudu stejného druhu jako je soud, který vydal zrušené rozhodnutí; nebo
- (d) přikázat případ k novému řízení témuž soudu, pokud může být složen z jiných soudců (čl. 519 TŘ).

6.2.8. Odpověď na otázku, zda **může řízení proběhnout v nepřítomnosti obžalovaného**, zní "ano" i "ne". Článek 340 TŘ stanoví, že obžalovaný je povinen se osobně dostavit k soudu; ke své obhajobě může jmenovat obhájce (340 odst. 1 TŘ). V případech přestupků a přečinů nižšího významu se může obžalovaný dát zastoupit při řízení před soudem nebo při slyšení svým obhájcem. Pokud se obžalovaný, který byl řádně předvolán, k soudu nedostaví, probíhá

řízení, jako kdyby byl přítomen (čl.340 odst. 3 TR). To znamená, že soud, jehož povinností je případ vyšetřit a zjistit pravdu *ex officio*, musí zjistit všechny aspekty případu, včetně jakýchkoli okolností, které mohou prospět obžalovanému.

U závažných trestných činů však platí přísnější ustanovení (čl. 432 odst. 1 TR). Pokud není obžalovaný přítomen a jeho pobyt není znám, doručí se rozhodnutí soudní rady o předložení případu soudu a předvolání k soudu:

- (a) blízkému příbuznému, který s ním žije v jedné domácnosti, nebo
- (b) pokud takovou osobu nelze nalézt, starostovi města, nebo
- (c) faráři, který předvolání vyvěsí na veřejném prostranství (čl. 156 TR).

Tento postup nazývají někteří autoři "fiktivní doručení". Pokud se obviněný nedostaví a není ani zatčen do měsíce po doručení výše uvedených dokumentů, řízení se odkládá do doby, kdy se obviněný dostaví nebo je zatčen. Pokud však obviněný: (a) byl propuštěn z vazby z důvodu vypršení maximální doby vazby a (b) byl řádně předvolán k soudu, probíhá řízení, jako kdyby byl přítomen, a to i v případech závažných trestných činů. Totéž platí v případě, že obviněný, který je ve vyšetřovací vazbě, se sám přivede do stavu, ve kterém se není schopen dostavit. V těchto případech však, pokud se osoba, která byla odsouzena v nepřítomnosti, dostaví nebo je zadržena, případ se projedná znovu v jeho přítomnosti, přičemž trest se vykonává do doby skončení nového řízení (čl. 432 odst. 2 a 3 TR). Pokud byla nepřítomnost obžalovaného, který byl odsouzen v nepřítomnosti (*in absentia*) způsobena zásahem vyšší moci, o kterém nemohl soud informovat před řízením nebo v jeho průběhu, má právo podat opravný prostředek nazývaný "žádost o zrušení řízení" (čl. 340 odst. 1 TR). Pokud obžalovaný výskyt takovéto události prokáže, řízení se prohlásí za neplatné a stanoví se datum konání nového řízení (čl. 340 odst. 2 TR).

Dále má obžalovaný právo podat opravný prostředek nazývaný "žádost o zrušení rozhodnutí", a to v případě, kdy: (a) byl shledán osobou s neznámým místem pobytu, (b) byl předvolán formou fiktivního doručení, (c) byl souzen a odsouzen v nepřítomnosti a (d) nepodal odvolání proti odsuzujícímu rozsudku. Tuto žádost lze podat do 8 dnů po vykonání rozsudku nebo dříve. Obžalovaný nese důkazní břemeno s ohledem na skutečnost, že místo jeho pobytu bylo známo. Pokud to prokáže, případ se projedná znovu.

6.2.9. Řecké právo dodržuje zásadu "morálního důkazu" - *intime conviction* podle francouzského práva. Jmenovitě, podle čl. 177 "soudci nejsou povinni dodržovat žádná pravidla dokazování, musí však rozhodnout podle svého přesvědčení, řídit se hlasem svého svědomí a vynést nestranný rozsudek vycházející z řízení, s ohledem na pravdivost skutečností, důvěryhodnost svědků a hodnotu jiných důkazů".

"Hlavními" důkazními prostředky jsou (a) náznaky, (b) pozorování soudce v průběhu řízení, (c) znalecký posudek, (d) přiznání obžalovaného, (e) výpovědi svědků a (f) listiny. Kromě těchto prostředků jsou povoleny i jiné druhy důkazů (čl. 179 odst. 1 TR). Čl. 177 odst. 2 TR však stanoví, že důkazy, které byly získány spácháním trestného činu nelze použít v neprospěch obžalovaného. Nelze je také brát v úvahu při ukládání trestu nebo omezujících opatření v průběhu trestního řízení. Výjimku je možno učinit v případech závažných trestných činů, za něž je možno uložit trest odnětí svobody na doživotí, soud však musí v odůvodnění rozsudku odůvodnit, proč bylo nutno vzít takové důkazy v úvahu.

Svědci vypovídají následujícím způsobem: Nejprve jsou požádáni, aby formou vyprávění sdělili vše, co je jim známo o předmětu řízení, aniž by byli při výpovědi přerušováni. Poté jim

klade otázky předseda soudu, veřejný žalobce, jiní soudci, právní zástupce civilního žalobce a nakonec obhájce obžalovaného, a to v tomto pořadí (čl. 356 TŘ).

Dále se přečtou znalecké posudky a znalci mohou být požádáni (ve stejném pořadí jako v případě svědků), aby vysvětlili některé aspekty svého posudku.

Soud přezkoumá všechny listiny a jiné předměty související s předmětem řízení a může se i přesunout na místo, které má důkazní hodnotu, a toto místo si prohlédnout (čl. 363 TŘ). Tento postup se však používá zřídka.

Všechny listiny, které má soud vzít v úvahu, musí být přečteny nahlas, v souladu se zásadou ústního řízení. Žalobce a strany se mohou ke každému důkazu po jeho provedení vyjádřit (čl. 358 TŘ).

6.3. Organizace odhalování a vyšetřování trestných činů

6.3.1. **Státním úřadem odpovědným za odhalování a vyšetřování trestných činů** je Řecká policie, obecně známá pod zkráceným názvem "EL.AS.". Je orgánem Ministerstva pro veřejný pořádek a její statut je proto stanoven v Zákoně 1481/1984 "re: organizace Ministerstva pro veřejný pořádek". Příslušné oddělení policejních složek má za úkol předcházet trestné činnosti a potlačovat ji (čl. 5 odst. 1 Zákona 1481/1984). Do rozsahu působnosti Řecké policie spadají všechny druhy trestné činnosti, včetně porušení drogového zákona, pašování, nezákonného obchodu se starožitnostmi, hazardních her, všech násilných činů a terorismu. Zákon dále upravuje používání vědeckých a technických metod k odhalování trestných činů a spolupráci s mezinárodními policejními organizacemi a zahraničními policejními orgány. Čl. 13 tohoto zákona stanoví, že policejní úředníci vykonávají své povinnosti při vyšetřování a odhalování trestné činnosti v souladu s čl. 33 TŘ.

Čl. 33 TŘ stanoví, že souhrnné vyšetřování trestných činů (viz výše 6.1.1.) provádí na příkaz veřejného žalobce a pod jeho dohledem policejní soudce (*magistrate*) a **úředníci policie**, kteří nemají nižší hodnost než seržant; tyto osoby se nazývají "vyšetřující úředníci". Pokud však (a) hrozí nebezpečí z prodlení nebo (b) pachatel byl chycen při činu, není písemný příkaz nutný. V takovém případě provede vyšetřující úředník veškeré nezbytné vyšetřovací úkony. Poté bezodkladně informuje veřejného žalobce a předá mu spis za účelem provedení řádného stíhání (čl. 243 odst. 2 TŘ). Tento druh vyšetřování se v praxi nazývá "policejní vyšetřování" a obvykle předchází řádným formám vyšetřování stanoveným zákonem, zejména "souhrnnému" a "obvyklému" vyšetřování.

Obvyklé vyšetřování je obligatorní v případech závažných trestných činů. Provádí jej normální soudce, který je povinen provést všechny nezbytné vyšetřovací úkony (čl. 248 odst. 1 TŘ). Dále čl. 13 TŘ stanoví, že policejní úřady mají povinnost bezodkladně provést příkazy soudních orgánů a veřejného žalobce. Musí tedy poskytnout pomoc vyšetřujícímu soudci, kdykoli takovou pomoc potřebuje.

6.3.2. Souhrnné a předběžné vyšetřování **kontroluje veřejný žalobce**. Mimořádné vyšetřování podle čl. 243 odst. 2 TŘ se provádí nejdříve bez pokynů veřejného žalobce, avšak následně, poté, co mu vyšetřující úředník předá spis, řízení nabývá formy řádného vyšetřování. Naproti tomu, v případech závažných trestných činů provádí vyšetřující soudce

obvyklé vyšetřování, které je zde obligatorní, přičemž tento soudce není povinen se řídit žádnými pokyny veřejného žalobce. Ten mu předkládá své návrhy, vyšetřující soudce je však může vzít v úvahu, jen pokud se domnívá, že to bude účelné (čl. 248 odst. 1 TŘ). Pokud se však vyšetřující soudce rozhodne (a) vydat příkaz k zatčení nebo k vazbě nebo (b) nařídit omezující podmínky, je povinen požádat o stanovisko veřejného žalobce. Kdykoli je poskytnutí takového stanoviska obligatorní a názory vyšetřujícího soudce a veřejného žalobce se odlišují, rozhodne ve věci soudní rada (čl. 283 odst. 1 písm. b TŘ).

6.3.3. Jak již bylo uvedeno výše, **veřejný žalobce je oprávněn dávat pokyny vyšetřujícím úředníkům** (policejnímu soudci a policejním úředníkům) při souhrnném a předběžném vyšetřování, nikoli však soudci při vyšetřování obvyklém.

6.3.4. Zatímco výše uvedené způsoby vyšetřování představují obvyklé formy předběžného řízení, u některých kategorií trestných činů jsou k provedení souhrnného vyšetřování příslušní zvláštní vyšetřující úředníci, vždy na základě pokynů a pod dohledem veřejného žalobce. Jde o trestné činy v oblasti cel (např. pašování), u kterých provádějí vyšetřování celní úředníci, žhářství, pro které jsou příslušní úředníci hasičského sboru, žhářství lesů, kdy vyšetřování provádějí úředníci lesnických orgánů apod. Naopak, obecní vyšetřující úředníci provádějí vyšetřování trestných činů v oblasti dopravy a narkotik, trestných činů v oblasti střelných zbraní a trestných činů v oblasti životního prostředí.

Další kategorie **zvláštních vyšetřujících úředníků** byla zavedena nedávno v oblasti hospodářské trestné činnosti. Jde o tzv. "Orgán pro vyšetřování hospodářské trestné činnosti (dále jen "BIEC" - Body for the Investigation of Economic Crime). BIEC je orgánem spadajícím pod Ministerstvo financí. Jeho funkcí je vyšetřování a odhalování všech hospodářských trestných činů, t.j. neplnění daňových povinností, pašování, obchodování s drogami, trestné činy proti měně a podvody v oblasti finančních zájmů řeckého státu, širšího veřejného sektoru, národního hospodářství a Evropské unie. BIEC je, mimo jiné, oprávněn provádět prohlídky za účelem nalezení dokumentů a jiných důkazních prostředků, provádět zatčení a klást otázky, podle zvláštních ustanovení aplikovatelných ad hoc a obecných ustanovení TŘ.

6.4. Organizace úřadu žalobce

6.4.1. **Národní úřad žalobce** sestává z kanceláří veřejných žalobců a je zvláštním orgánem soudních úředníků. Je složen z osob, které mají stejnou kvalifikaci, jsou přijímáni stejným postupem a požívají stejné ústavní záruky jako soudci (čl. 88 - 91 Ústavy). Úřad je organizován na třech úrovních, odpovídajících soudům prvního stupně, odvolacím soudům a Areios Paghos (Nejvyšší soud pro civilní a trestní věci). Na každé úrovni (t.j. soudy prvního stupně, odvolací soudy a Nejvyšší soud) existují dvě třídy veřejných žalobců, nazývané "veřejný žalobce" a "zástupce veřejného žalobce".

Úřad veřejného žalobce je charakterizován těmito dvěma zásadami (čl. 24 odst. 1 Zákona 1757/1989 "re: Organizace soudů", ve znění pozdějších předpisů):

(a) Zásada "nedělitelnosti". Vyplývá z ní, že úřad je pokaždé zastupován jedním z jeho členů, funguje však jako nedělitelný subjekt. Jakýkoli úkon provedený jedním z členů je tedy považován za úkon celého úřadu.

(b) Zásada "hierarchické podřízenosti" (vnitřní podřízenost v rámci úřadu veřejného žalobce). Logicky koreluje s předchozí zásadou. Každý zástupce je vázán pokyny veřejného žalobce a každý veřejný žalobce je vázán pokyny veřejných žalobců na vyšších úrovních. Na vrcholu hierarchie stojí veřejný žalobce při Nejvyšším soudu. Hierarchická podřízenost je omezena:

- (i) zásadou zákonnosti, která neumožňuje veřejnému žalobci na nižší úrovni provést nezákonný příkaz svého nadřízeného; a
- (ii) zásadou vyjádření osobního přesvědčení; tzn. že ačkoli je podřízený veřejný žalobce povinen postupovat podle pokynů svého nadřízeného (např. provést stíhání v určitém případě nebo podat odvolání), ve chvíli kdy podřízený veřejný žalobce na konci řízení před soudem předkládá návrh nebo provádí shrnutí případu, má právo svobodně vyjádřit svůj vlastní názor.

6.4.2. **Hlavní povinnosti úřadu veřejného žalobce** v trestních případech jsou:

- Stíhat všechny případy, o kterých se dozví, pokud mají oporu v právu a nerozchází se zřetelně se skutečnostmi.
- Dohlížet nad předběžným a souhrnným vyšetřováním a spolupracovat ve stanovených případech s vyšetřujícím soudcem při obvyklém vyšetřování a učinit všechny nezbytné úkony ve fázi předběžného řízení.
- Po skončení jakéhokoli vyšetřování podat návrh soudní radě, aby případ předložila soudu nebo jej zamítla bez řízení před soudem.
- Podávat odvolání proti rozhodnutím soudní rady.
- Učinit nezbytná opatření k přípravě řízení před soudem a vznést obžalobu při tomto řízení.
- Na konci řízení před soudem případ shrnout a podat soudu návrh, aby obžalovaného odsoudil nebo aby jej zprostil obžaloby, a obecně podávat soudu návrhy jakýchkoli rozhodnutí.
- Podávat odvolání proti rozhodnutím soudů.
- Přijmout nezbytná opatření k výkonu trestů a bezpečnostních opatření a dohlížet nad tímto výkonem.

6.4.3. Podle čl. 24 odst. 1 Zákona 1757/1989 "re: Organizace soudů", ve znění pozdějších předpisů, je **veřejný žalobce úřadem nezávislým** jak na soudech, tak na moci výkonné. Provádí svou činnost jednotně a nedílně a jeho úkolem je chránit občana a udržovat veřejný pořádek (čl. 24 odst. 2 téhož zákona).

Úkony nižších veřejných žalobců v některých případech podléhají přezkoumání nadřízeným veřejným žalobcem. Pokud tedy veřejný žalobce při soudu prvního stupně obdrží oznámení o trestném činu a domnívá se, že nemá oporu v zákoně, může jej předložit veřejnému žalobci při odvolacím soudu a seznámit jej s důvody pro odmítnutí stíhání. Tento nadřízený veřejný žalobce může nařídit veřejnému žalobci při soudu prvního stupně, aby případ stíhal (čl. 43 odst. 1 TŘ). Podobně, pokud veřejný žalobce dojde k závěru, že žádost poškozeného nemá oporu v zákoně apod., může ji zamítnout (čl. 47 odst. 1 TŘ). Stěžovatel však může podat žádost veřejnému žalobci při odvolacím soudu, který v případě jejího přijetí nařídí podřízenému, aby stíhání provedl.

Podle čl. 24 odst. 5 Zákona 1757/1989, veřejný žalobce při Nejvyšším soudu má právo podávat všem členům úřadu veřejného žalobce v Řecku příkazy, obecné pokyny a doporučení relevantní z hlediska výkonu jejich funkcí. Podobně, veřejní žalobci při odvolacím soudu a soudu prvního stupně mají právo podávat takové příkazy, pokyny a doporučení členům úřadu v oblasti jejich působnosti (čl. 24 odst. 5 Zákona 1757/1989).

Podle předcházejícího Zákona o organizaci soudů a úřadů veřejného notáře z roku 1834 (viz výše 4.1.) měl Ministr spravedlnosti širokou pravomoc k podávání pokynů veřejným žalobcům ("vnější podřízenost úřadu veřejného žalobce"). Tato pravomoc byla zřídka oficiálně využívána, byla však přesto Zákonem 1757/1989 zrušena. Posledním zbytkem pravomoci Ministra spravedlnosti k podávání pokynů veřejným žalobcům je právo podle čl. 30 odst. 1 TR nařít příslušnému veřejnému žalobci, aby stíhal určitý trestný čin. I tato pravomoc však má velmi malou praktickou hodnotu, neboť Ministr je podobně jako kterýkoli jiný veřejný orgán povinen oznámit veřejnému žalobci spáchání jakéhokoli trestného činu, o kterém byl informován, a tento je povinen jej stíhat v souladu se zásadou zákonnosti.

6.4.4. Vzhledem k tomu, že stíhání trestných činů se řídí zásadou zákonnosti, není policie ani úřad veřejného žalobce podle zákona oprávněn upustit od stíhání na základě smíru, narovnání apod.

Podobně, poté co je stíhání provedeno, neexistuje jiný způsob, jak řízení uzavřít, než rozhodnutím soudní rady o zamítnutí případu bez řízení před soudem nebo rozsudkem soudu po skončení tohoto řízení.

V současné době jsou podány některé návrhy směřující k tomu, aby měla policie nebo žalobce možnost úředně **ukončit řízení**.

6.5. Organizace soudů

6.5.1. **Složení a vnitřní organizaci soudů** je možné stručně popsat takto: Existují tři kategorie působnosti a tomu odpovídající soudy: (a) civilní soudy, (b) trestní soudy a (c) správní soudy. Civilní a trestní soudy jsou složeny ze stejných soudců, kteří vykonávají povinnosti v obou oblastech. Areios Paghos je Nejvyšším soudem v civilních a trestních věcech. Je rozdělen do 4 civilních a 2 trestních komor, které jsou každý rok zásadně složeny z jiných soudců, zasedají v různých soudních síních a v různé dny.

Trestní soudy jsou:

- (a) soudy pro přestupky (jednočlenné, policejní soudce - *magistrate*);
- (b) soudy pro přečiny (jednočlenné a tříčlenné);
- (c) soudy pro mladistvé (jednočlenné a tříčlenné);
- (d) soudy smíšené (složené z tří soudců a čtyř porotců), příslušné pro mimořádně závažné trestné činy (např. vražda, znásilnění);
- (e) odvolací soudy nebo vyšší soudy, které jsou kromě odvolání proti rozhodnutím soudů pro přečiny příslušné také pro některé velmi závažné trestné činy jako soudy první instance (např. drogové trestné činy, loupeže, podvody),
- (f) vyšší smíšené soudy (složené ze tří soudců a čtyř porotců), které rozhodují o nejzávažnějších trestných činech, a
- (g) Areios Paghos jako Nejvyšší trestní soud (čl. 1 a 109 - 115 TR).

6.5.2. Neexistuje žádné jasné vymezení mezi **soudy první instance a odvolacími soudy**. Stejný soud může vykonávat obě funkce - soudy pro přečiny, tříčlenné soudy pro mladistvé, odvolací soudy nebo vyšší soudy vykonávají obě funkce; rozhodují tedy v první instanci i o odvoláních proti rozhodnutím nižších soudů. Také Nejvyšší soud může vystupovat jako odvolací soud, který rozhoduje o odvoláních proti rozhodnutím nižších soudů ve věcech

žádosti o vydání do ciziny (čl. 451 TŘ). Zvláštní soud složený ze soudců Nejvyššího soudu a předsedů odvolacích soudů je příslušný k souzení ministrů, členů (nebo bývalých členů) vlády a k rozhodování v případech trestných činů spáchaných při výkonu jejich funkcí (čl. 86 Ústavy).

6.5.3. **Hlavní pravidla pro věcnou působnost**, *ratione materiae*, byla již uvedena výše (viz 6.5.1). Místní působnost, *ratione loci*, se určuje podle místa spáchání trestného činu nebo podle bydliště (domicilu) nebo přechodného místa pobytu obviněného (čl. 122 odst. 1 TŘ).

6.5.4. O přestupcích rozhodují soudy pro přestupky, složené z **jediného soudce**, tzv. policejního soudce (*magistrate*), a o některých méně závažných přečinech rozhodují jednočlenné soudy pro přečiny. Všechny ostatní trestní soudy jsou složeny ze **tří nebo pěti členů**, přičemž smíšené soudy sestávají ze sedmi členů (viz níže 6.5.5.)

6.5.5. **Laici** se účastní rozhodování smíšených soudů první instance a odvolacích soudů. Tyto soudy jsou složeny ze čtyř porotců a tří profesionálních soudců. Všichni členové těchto soudů rozhodují společně o všech právních i skutkových otázkách. Výjimečně, u některých méně důležitých, čistě právních otázek, které nejsou přímo spojeny s trestní odpovědností obžalovaného, rozhodují pouze profesionální soudci (čl. 405 TŘ).

6.5.6. Jak již bylo uvedeno, **nejvyšším soudem pro trestní věci** je Areios Paghos. Je příslušný ke zkoumání řádnosti procesu, správné interpretace nebo aplikace práva a odůvodnění rozhodnutí soudu, který vedl trestní řízení, na základě omezených možností pro odvolání z důvodu právní vady podle čl. 510 TŘ.

6.5.7. Rozhodnutí Areios Paghos nejsou právně závazná v jiných případech, než v daném případě, jehož se odvolání týkalo. Neexistuje žádná norma, která by stanovila povinnost nižších soudů řídit se judikaturou Nejvyššího soudu. Nižší soudy však zpravidla takovou judikaturu berou v úvahu, neboť pokud by se jí neřídily, bylo by jejich rozhodnutí v případě odvolání k Nejvyššímu soudu zrušeno. Také sám Nejvyšší soud se zásadně řídí svými **precedentními rozhodnutími** v jiných případech, není však neobvyklé, aby vydal nové odlišné rozhodnutí.

6.6. Advokátní komora a právní pomoc

6.6.1. **Obhájce obviněného má stejná práva jako sám obviněný.** Podle čl. 96 odst. 1 TŘ se každá strana trestního řízení může dát zastupovat nebo může být doprovázena nejvýše dvěma zástupci v předběžném řízení a třemi při řízení před soudem. Řádně ustanovený obhájce má právo zastupovat obviněného při všech procesních úkonech souvisejících s dotyčným případem, pokud listina o ustanovení obhájce (plná moc) jeho oprávnění neomezuje (čl. 96 odst. 2 TŘ). Hlavní práva právních zástupců jsou zejména:

- Podle čl. 97 odst. 1 TŘ se mohou strany (t.j. obviněný, civilní žalobce a civilně odpovědná třetí osoba) účastnit prostřednictvím právního zástupce veškerých vyšetřovacích úkonů, s výjimkou výslechu svědků a obviněného. Obviněný však má právo být doprovázen svým obhájcem při každém úkonu před vyšetřovatelem, který směřuje k jeho obhajobě, kladení otázek jeho sobě nebo konfrontaci s jinými obviněnými nebo svědky.

- Obhájce a obviněný, kteří jsou přítomni vyšetřovacímu úkonu (např. domovní prohlídce) mohou klást otázky a činit prohlášení, která budou zaznamenána do spisu (čl. 99 TŘ).

- Obviněný, jakmile se dostaví k vyšetřovateli za účelem své obhajoby, má právo seznámit se s obsahem obvinění a se všemi dokumenty spisu. Obviněný nebo jeho právní zástupce mají právo tyto dokumenty prostudovat a obdržet jejich kopie. Stejná práva má právní zástupce, pokud je jeho klient předvolán, aby se znovu dostavil před vyšetřovatele a, pokud vyšetřování trvá déle než jeden měsíc, aby byl jednou měsíčně seznamován s těmito skutečnostmi (čl. 101 TR).
- Obviněný má také právo předložit svou obhajobu písemně ve formě krátkého souhrnu (čl. 104 odst. 2 TR).
- Obviněný může podávat soudní radě žádosti týkající se vyšetřovací vazby, omezujících podmínek apod. a podávat odvolání proti rozhodnutím soudní rady (čl. 307, 465 TR).

6.6.2. Obviněný má **právo na obhájce**, jakmile se dostaví k jakémukoli vyšetřujícímu orgánu (čl. 100 odst. 1 a 101 odst. 1 TR, srov. také čl. 6 odst. 2 c Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod - dále jen "Evropská úmluva" - která byla ratifikována řeckým Zákonem-Dekretem č. 53 z 19. září 1974). Podezřelý nebo obviněný má právo na obhájce i v průběhu vazby před soudním řízením.

6.6.3. Pokud nemá obviněný při obvyklém vyšetřování (obvykle v souvislosti se závažným trestným činem) obhájce, vyšetřující soudce je povinen ustanovit obhájce *ex officio*. Má se za to, že toto právo by mělo být obviněnému přiznáno i v průběhu souhrnného vyšetřování, pokud tak vyžaduje správný výkon spravedlnosti (srov. čl. 6 odst. 2 c Evropské úmluvy a čl. 20 Ústavy). Přestože zákon neupravuje ustanovení obhájce ve výše uvedeném smyslu **jako ustanovení bezplatné**, praxe je za takové považuje. S výjimkou výše uvedených ustanovení, žádný jiný řecký zákon výslovně neupravuje bezplatnou právní pomoc. Aténská Advokátní komora však nicméně poskytuje právní pomoc zvláštním kategoriím pachatelů, jejichž ekonomická situace to vyžaduje, jako jsou cizinci, nezletilí, Rómové nebo drogově závislé osoby. Advokátní komory v jiných částech země poskytují právní pomoc zřídka. Takovouto pomoc poskytují u některých specifických případů také Národní rada pro uprchlíky, Marangopoulova nadace pro lidská práva, Úřad pro právní pomoc Právnické fakulty Aténské univerzity ve spolupráci s aténskou Advokátní komorou apod.

6.6.4. Členové **Advokátní komory** mají zvláštní **kvalifikaci**. Jsou to právníci, kteří (a) získali právní vzdělání na právnické škole řecké univerzity nebo na zahraniční škole se stejným statutem, (b) úspěšně složili zkoušky Advokátní komory a byli (řeckým) soudem jmenováni praktickými právníky.

6.7. Postavení poškozeného

6.7.1. Právní definice poškozeného při trestném činu a podobných pojmů (např. **oběť, stěžovatel, civilní žalobce**) se nacházejí v několika ustanoveních. Podle čl. 46 TŘ, osoba, která byla přímo poškozena, může podat stížnost veřejnému žalobci a požádat jej, aby trestný čin stíhal. Dále, podle čl. 63 TŘ mohou oprávněné osoby podle Občanského zákoníku podat k trestnímu soudu civilní žalobu na náhradu věcné škody nebo náhradu za psychickou újmu nebo bolest a utrpení. Čl. 914 Občanského zákoníku o občanskoprávních deliktech stanoví, že osoba, která poškodila jinou osobu protiprávním jednáním nebo vlastní vinou, je povinna poškozenou osobu odškodnit. Dále, podle čl. 932, v případě občanskoprávního deliktu může soud, kromě náhrady věcné škody, rozhodnout dle svého uvážení o spravedlivé náhradě za psychickou újmu. To platí zejména pro osobu, která utrpěla újmu na zdraví, cti nebo mravní bezúhonnosti nebo která byla zbavena své svobody. Pokud byla dotyčná osoba usmrcena, může být taková náhrada přiznána rodině oběti za bolest a utrpení.

6.7.2. Poškozený při trestném činu nemá jako takový při trestním řízení jinou úlohu než jako svědek. **Poškozený však může hrát aktivní úlohu**, pokud se stane civilní stranou tím, že prohlásí, že se účastní řízení jako civilní žalobce požadující buď náhradu věcné škody nebo náhradu za psychickou újmu nebo bolest a utrpení. Toto prohlášení je možno učinit buď v předběžné fázi řízení, obvykle formou výslovného prohlášení obsaženého ve stížnosti k veřejnému žalobci nebo jinou úřední formou. Prohlášení nebo ustavení civilní strany může být učiněno také při řízení před soudem před zahájením dokazování.

Poté, co se tak stane, stává se poškozený stranou řízení, která má takřka stejná práva jako obžalovaný, zejména má právo na právního zástupce a právo seznámit se s dokumenty spisu (čl. 108 TŘ). Může také předkládat jakékoli důkazy, včetně svědeckví, požadovat provedení znaleckého posudku apod. Při předběžném řízení, kterého se mohou strany účastnit, má civilní žalobce a jeho právní zástupce právo klást otázky a činit prohlášení, která budou v písemné formě zařazena do spisu.

6.7.3. Poškozený má nepřímým způsobem právo podávat **opravné prostředky** proti rozhodnutí veřejného žalobce. Podle čl. 47 odst. 1 TŘ, pokud veřejný žalobce dojde k závěru, že stížnost poškozeného nemá oporu v zákoně apod., může takovou stížnost zamítnout. Stěžovatel může podat žádost veřejnému žalobci při odvolacím soudu, který ji může přijmout a nařídít svému podřízenému veřejnému žalobci, aby trestný čin stíhal.

6.7.4. **Poškozený při trestném činu se může stát civilní stranou trestního řízení** tím, že prohlásí, že se jej účastní jako civilní žalobce požadující náhradu věcné škody nebo náhradu za psychickou újmu nebo bolest a utrpení (viz také výše 6.7.1).

6.7.5. Poškozený při trestném činu **nemá právo sám vznášet obvinění**. Může však požadovat, aby veřejný žalobce trestný čin stíhal. Podle čl. 46 TŘ, osoba, která byla přímo poškozena, může podat veřejnému žalobci stížnost a požadovat, aby určitý trestný čin stíhal. Veřejný žalobce žádost přezkoumá a, pokud nemá oporu v zákoně nebo pokud je natolik neurčitá, že by o ní soud nemohl rozhodnout, zamítne ji. Stěžovatel však může podat žádost nadřízenému veřejnému žalobci, který ji může přijmout a nařídít svému podřízenému veřejnému žalobci, aby trestný čin stíhal.

Pokud se poškozený stane civilní stranou řízení, má takřka stejná práva jako obžalovaný, zejména má právo na právního zástupce a právo seznámit se s dokumenty spisu (čl. 108 TŘ).

Má však také právo na odvolání proti rozhodnutí soudní rady. Při řízení před soudem má stejná práva jako obžalovaný (např. předkládat důkazy, klást otázky, činit prohlášení), s výjimkou privilegia mít poslední slovo, které náleží obžalovanému a jeho obhájci. Na konci řízení před soudem, poté, co tak učiní veřejný žalobce, má právní zástupce poškozeného právo na shrnutí případu. Může hovořit o otázce viny jako o předpokladu pro svůj nárok, nikoli však o trestu. Civilní žalobce nemá takřka žádnou možnost podat odvolání proti rozhodnutí soudu, který provádí řízení (viz níže 6.7.7.)

6.7.6. Pokud se poškozený účastní trestního řízení jako civilní žalobce, **má právo na právního zástupce**, podobně jako všechny strany řízení (čl. 96, 108 a 101 TR), nikoli však právo na ustanovení právního zástupce *ex officio*.

6.7.7. Poškozený jako civilní žalobce **má právo na odvolání proti rozhodnutím soudní rady**. Právo na odvolání proti rozhodnutí soudu, jež provádí řízení, je omezené. V případě (a) odsuzujícího rozsudku má právo na odvolání proti přiznání nebo zamítnutí svého nároku a v případě (b) osvobozujícího rozsudku na odvolání proti odsouzení poškozeného k úhradě soudních výdajů (čl. 468 odst. 1 TR).

6.7.8. Stát zásadně nepomáhá poškozenému při vymáhání náhrady od pachatele. Tento úkol zůstává na poškozených. Výjimkou jsou poškození, kteří nemají možnost podat civilní žalobu k trestnímu soudu z důvodu duševní choroby. V takovém případě může nezbytné prohlášení učinit veřejný žalobce (čl. 70 TR).

6.7.9. Neexistuje **žádný systém podpory poškozených**, ať už na národní nebo na místní úrovni. Některé nevládní organizace však nabízejí služby (právní, poradenské, fyzickou nebo psychologickou léčbu anebo podporu) pro různé kategorie poškozených, např. opuštěné nebo fyzicky či pohlavně zneužívané děti, zneužívané ženy, oběti mučení apod. Navíc, jakákoli zraněná oběť trestného činu, řecké nebo cizí státní příslušnosti, může být bezplatně ošetřena ve státních nemocnicích.

7. Ukládání a systém trestů

7.1.-7.2. Trestní sankce upravené v řeckém Trestním zákoníku se **rozdělují** na tresty a bezpečnostní **opatření**; u trestů se rozlišují hlavní tresty a doplňkové tresty. Mezi hlavní tresty patří: (a) tresty odnětí svobody, (b) peněžité tresty a (c) veřejné tresty (např. "odklad trestu" s dozorem nebo bez dozoru, "změna trestu odnětí svobody na určitý druh denní pokuty" a "veřejné služby").

7.3. Adolescentům (mezi 12 a 17 lety věku), které soud shledá trestně odpovědnými, je možno uložit **zvláštní trest**. Tento trest spočívá v částečně neurčitě umístění do nápravného zařízení a je možné jej adolescentovi uložit, pokud soud zjistí, že výchovná opatření by nebyla účinná. Soud při rozhodování bere v úvahu: (a) okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán, (b) osobu pachatele a (c) nezbytnost tohoto druhu trestu k zabránění adolescentovi v páčání dalších trestných činů. (čl. 127 TZ; viz také výše 1.3 a 5.3)

Výchovná opatření se ukládají: (i) nezletilým, kteří nejsou trestně odpovědní, t.j. dětem od 7 do nedovršených 12 let věku a (ii) adolescentům (12 - 17 let), pokud soud dojde k závěru, že

neexistuje důvod pro uložení zvláštní trestní sankce. Mezi výchovná opatření patří: (a) důtka, (b) umístění nezletilého pod dohled jeho rodičů nebo opatrovníka, (c) umístění nezletilého pod dohled osoby vykonávající dohled nad nezletilými (probační úředník) nebo (d) umístění dítěte do zvláštní státní, společenské nebo soukromé instituce (čl. 122 odst. 1 TZ).

V některých výjimečných případech, kdy je nezletilý pachatel fyzicky nebo duševně handicapován nebo je závislý na alkoholu nebo drogách, může soud uložit léčebné opatření, např. umístit dotyčného pachatele do vhodné instituce (čl. 123 odst. 1 TZ).

7.4. Jedinými **zvláštními sankcemi**, které jsou stanoveny pro zvláštní skupinu osob, jsou tresty uvedené ve Vojenském trestním zákoníku pro vojenský personál.

7.5. Mezi hlavní tresty patří:

- **Absolutní trest**, který byl v Řecku oficiálně zrušen čl. 33 odst. 1 Zákona 2172/1993. Již dříve se však v praxi tresty smrti nevykonávaly; poslední poprava se konala v roce 1972. Nedávno byl zákonem 2610/1998 také ratifikován Protokol č. 6 k Evropské úmluvě o lidských právech podepsaný ve Štrasburku v roce 1983, kterým se trest smrti ruší.

- **Odnětí svobody ("imprisonment")** je vazebním trestem, s trváním v zásadě od 10 dnů do 5 let (čl. 53 TZ).

- **Odnětí svobody ve věznicí ("confinement in a penitentiary")**, buď **na doživotí** nebo **na dobu od 5 do 20 let** (čl. 52 TZ) je druhým typem vazebního trestu.

- **Odnětí svobody na neurčitou dobu** je možno uložit nenapravitelným recidivistům (čl. 90 a 91 TZ). V praxi však tento trest nebyl nikdy uložen.

- **Probace** byla formálně zavedena do řeckého práva čl. 4 Zákona 1941/1991. Toto ustanovení je v současné době uvedeno v čl. 100a TZ. Vzhledem k nedostatku technické infrastruktury (vzhledem k tomu, že dosud nebyli ustanoveni probační úředníci pro dospělé), se tento veřejný trest zatím neužívá.

- **Veřejné služby** byly zavedeny ve dvou formách dvěma různými druhy legislativy. Nejprve to bylo CBRD (čl. 61 Zákona 1851/1989) *pro vězně*, kteří byli odsouzeni ke krátkodobému odnětí svobody, který byl změněn na peněžitý trest; tito vězni však nadále vykonávali trest odnětí svobody, neboť nemohli (nebo nechtěli) zaplatit požadovanou částku za "změnu" trestu. Druhým ustanovením byl čl. 1 Zákona 2145/1993, který se týkal kategorie pachatelů, kteří byli *před nástupem do věznice* ve fázi ukládání trestu odsouzeni ke krátkodobému trestu odnětí svobody, který by mohl být změněn na peněžitý trest a následně na veřejnou službu. (Toto poslední ustanovení bylo doplněno do čl. 82 TZ a v současné době tvoří odst. 6 - 9, které byly znovu změněny čl. 1 odst. 1 d Zákona 2408/1996). Veřejné služby se ukládají za podmínky, že odsouzená osoba o změnu požádá nebo ji přijme. Sankce veřejných služeb zatím existuje poměrně krátce a u dospělých se zatím příliš neukládá. V případě nezletilých, se veřejné služby vykonávají efektivně, v rámci výchovných opatření a široké diskreční pravomoci soudu pro mladistvé (čl. 122 odst. 2 TZ), aniž by Zákon o mladistvých tento institut konkrétně upravoval.

- **Příkaz k náhradě** řecký sankční systém neupravuje. Rozhodnutí o přiznání náhrady věcné škody a náhrady za psychickou újmu nebo bolest a utrpení civilnímu žalobci upravuje TR (viz výše 6.7.4.). Nároky na náhradu věcné škody se obvykle odkazují do občanskoprávního řízení, neboť jsou často považovány za nezlikvidované. Naopak, přiznání náhrady za psychickou újmu nebo bolest a utrpení je v praxi poměrně běžné.

- **Peněžitě tresty** jsou dvou druhů: řádné peněžitě tresty (asi 210 - 21 000 USD) a pokuty (asi 40 - 840 USD). Jsou stanoveny v řeckém TZ a přímo se ukládají v menšině případů (asi ve 3 % případů - viz výše 2.3. a níže 11, Tabulka 8). Nejčastěji používaným

trestem je však změna vazebního trestu na trest peněžitý. Ve skutečnosti, všechny vazební tresty nepřesahující jeden rok se mění na peněžitě tresty (čl. 82 TZ). Soud může nařídít změnu trestu odnětí svobody do tří let, pokud není odsouzený recidivistou a pokud není soud toho názoru, že jeho uvěznění je nezbytné pro účely ochrany společnosti. Změna se provádí tak, že každý den uloženého trestu odnětí svobody se počítá jako určitá částka určená soudem v daném rámci, podle finální situace odsouzené osoby. Tímto způsobem změna funguje jako systém trestání, který má mnoho společného se systémem denních pokut. Soudy uplatňují "změnu" ve většině případů, takže pouze 3 % (přibližně) vazebních trestů se skutečně vykonává ve věznicích (viz níže 11, Tabulka 8).

Mezi doplňkové tresty patří: (a) zbavení občanských práv, (b) zákaz výkonu povolání, pro které je nezbytné zvláštní úřední povolení, (c) zveřejnění odsuzujícího rozsudku. Doplňkovým trestem může být také vyhoštění pachatele cizí státní příslušnosti (čl. 74 TZ, ve znění čl. 1 Zákona 1941/1991). Čl. 103 a 106 Zákona 2696/1999 (Dopravní zákoník) upravují také odnětí řidičského průkazu (zde se však jedná o správní a nikoli trestní sankci).

7.6. Co se týče **prodlení s platbou pokuty**, je třeba rozlišovat mezi (a) pokutami ukládanými od začátku jako takovými a (b) pokutami vyplývajících ze změny vazebního trestu na peněžitý. V prvním případě se pokuta považuje za příjem státu a vybírá se jako jakýkoli jiný takový příjem. Uplatňují se běžné vynucovací prostředky podle zákona (např. zabavení nebo obstarání majetku, obstarání pohledávky apod.), možné je však i (civilní) zadržení a vazba (čl. 2 Zákona 1867/1990).

Naopak, v případě změny vazebního trestu na peněžitý, čl. 82 odst. 5 TZ výslovně stanoví, že "...se vykoná vazební trest až do doby, kdy je peněžitá pokuta zaplacená v plné výši." Za účelem usnadnění interpretace a aplikace tohoto ustanovení, čl. 82 odst. 10 stanoví, že "vazební trest, který byl změněn na peněžitý nebo na veřejné služby, si zachová charakter vazebního trestu, a to i po úplném nebo částečném zaplacení nebo vykonání změněného trestu."

7.7. **Bezpečnostní opatření** se ukládají, bez ohledu na přičitatelnost trestného činu obviněnému, s cílem chránit veřejný pořádek, a to buď namísto hlavního trestu osobám, které nejsou trestně odpovědné, nebo navíc k trestu osobám, které trestně odpovědné jsou. Řecký Trestní zákoník jinými slovy upravuje rozdělený systém sankcí: (a) tresty a (b) bezpečnostní opatření. Mezi bezpečnostní opatření patří:

- **Umístění pachatele** do státního léčebného zařízení. Toto opatření se uplatňuje u pachatelů, kteří z důvodu psychické nemoci nebo hluchoty-němoty nemohou být za trestný čin, který spáchali, potrestáni, představují však hrozbu pro veřejnou bezpečnost (čl. 69 TZ).
- **Umístění osob závislých na alkoholu nebo drogách** do léčebného zařízení (čl. 71 TZ).
- **Umístění pachatelů**, jejichž jednání je možno přičítat lenosti nebo náchylnosti k tuláctví a nepravidelnému životu, **do káznice** (čl. 72 TZ). Toto ustanovení se v praxi neuplatňuje.
- **Jiná opatření** jsou: zákaz pobytu v některých místech (čl. 73 TZ), vyhoštění pachatelů cizí státní příslušnosti po jejich propuštění z vězení (čl. 74 TZ), zabavení předmětů, které jsou považovány za nebezpečné pro veřejný pořádek, bez ohledu na odsouzení dotyčné osoby (čl. 76 TZ).

7.8. Trestní zákoník obsahuje některá **obecná ustanovení o ukládání trestů**. Zákon stanoví, že soud určí trest v rámci stanoveném ustanovením zvláštní části TZ nebo zvláštních trestních zákonů. Klíčovým ustanovením o ukládání trestů je čl. 79 TZ, který stanoví, že soud při

ukládání trestů musí vzít v úvahu (i) závažnost spáchaného trestného činu a (ii) osobu pachatele (č. 79 odst. 1 TZ). Soud při určování závažnosti trestného činu posoudí zejména: (a) škodu nebo nebezpečí způsobené trestným činem, (b) charakteristiku, druh a předmět trestného činu, jakož i jeho okolnosti z hlediska času, místa, způsobu spáchání a prostředků, které byly použity při jeho přípravě a spáchání a (c) intenzitu úmyslu nebo stupeň nedbalosti pachatele.

Při posuzování osoby pachatele, soud přezkoumá úroveň jeho kriminální povahy, kterou prokazuje spáchaný trestný čin. Soud dále posoudí (a) důvody a cíl, který pachatel sledoval při páchaní trestného činu, (b) charakter a úroveň psychické vyspělosti pachatele, (c) jeho osobní a sociální postavení a minulost a (d) jeho jednání v průběhu a po spáchání trestného činu, včetně jeho lítosti a ochoty k nápravě.

Dále, čl. 83 TZ stanoví důvody pro zmírnění trestu a jeho uložení v rámci trestních sazeb, které se uplatní, pokud na tento článek odkazuje zvláštní ustanovení (např. pokud trestný čin nepřekročil stádium pokusu - čl. 42 odst. 1 TZ) nebo pokud byl pachatel pouhým účastníkem trestného činu (čl. 47 odst. 1 TZ).

7.9. Pro určité druhy trestných činů **nejsou stanoveny zvláštní sankce nebo opatření**. Například:

Za **dopravní přestupky** se ukládají správní sankce odnětí řidičského průkazu anebo technického osvědčení vozidla (čl. 103 odst. 1 a 2 Dopravního zákoníku). Policista trestá pachatele přestupků v dopravě pokutou, jež je rovna polovině pokuty stanovené zákonem. Pokud pachatel zaplatí pokutu uloženou dopravním policistou, trestní stíhání neproběhne. V ostatních případech se případ stíhá jako obvyklý přestupek před příslušným policejním soudem (čl. 105 Dopravního zákoníku).

Drogové trestné činy se trestají vazebními tresty, mezi něž patří: (a) méně přísné tresty pro uživatele, s možností vyhnout se trestu, pokud jde o osobu závislou na drogách a tato osoba se přihlásí do detoxifikačního programu a (b) přísnější pro osoby, které se podílejí na obchodování s drogami¹¹.

Trestné činy v oblasti střelných zbraní (držení střelných zbraní) se trestají odnětím svobody a peněžitými tresty (čl. 7 a 10 Zákona 2168/1993).

Trestné činy v oblasti životního prostředí se také trestají odnětím svobody (čl. 28 Zákona 1650/1986).

Hospodářské trestné činy jsou různých kategorií, např. neplnění daňových povinností, pašování, úpadek, praní špinavých peněz apod. Trestají se odnětím svobody a peněžitými tresty.

¹¹ Pro další informace viz M. Mavris/C.D. Spinellis/P. Zagoura, Řecko, v: Regulace evropských drogových problémů, Správní opatření a občanskoprávní prostředky kontroly obchodování s drogami, jejich zneužívání a konzumace (N. Dorm ed.) Haag, Londýn, Boston, 1999, str. 159 - 180.

8. Podmíněný trest anebo odklad výkonu trestu a probace

8.1. Institut odkladu výkonu trestu je stanoven v člancích 99 - 104 TZ. Čl. 99 stanoví požadavky a trvání odkladu výkonu trestu u trestů nepřesahujících 2 roky odnětí svobody; čl. 100 popisuje požadavky v případě trestů přesahujících 2 roky, avšak nižších než 3 roky odnětí svobody; čl. 100A upravuje odklad výkonu trestu s dohledem a vyjmenovává podmínky a pravidla pro osoby pod dohledem a upravuje zrušení odkladu v případě porušení (pravidel); čl. 101 stanoví zrušení odkladu z důvodu zjištění existence předchozího odsouzení a čl. 102 se týká zrušení odkladu z důvodu spáchání trestného činu v době odkladu trestu; konečně, čl. 103 stanoví účinky zahraničního rozsudku a čl. 104 soudní náklady a doplňující sankce v případě odložení trestu.

8.2. Odklad výkonu trestu s dohledem a bez dohledu se uplatňuje v těchto případech:

8.2.1. **Obligatorní odklad bez dohledu:** Pokud je pachatel, který nebyl dříve trestán vazebním trestem přesahujícím jeden měsíc odnětí svobody, ukládán trest nepřesahující 2 roky odnětí svobody, soud nařídí odklad výkonu trestu na určitou dobu (3 - 5 let), pokud nerozhodne, že výkon vazebního trestu je zcela nezbytný pro odstrašení pachatele (čl. 99 TZ).

8.2.2. **Fakultativní odklad bez dohledu:** V případech, kdy je pachatel podle 8.2.1. trestán odnětím svobody přesahujícím 2 roky a nižším než 3 roky, soud může nařídít odklad výkonu trestu na stejnou určitou dobu (3 - 5 let) (čl. 100 TZ). V tomto případě soud posoudí, mimo jiné, (a) okolnosti za kterých byl trestný čin spáchán, (b) nezbytnost vazebního trestu pro odstrašení pachatele.

8.2.3. **Fakultativní odklad s dohledem:** Takový odklad výkonu trestu je možný, pokud (a) jsou splněny požadavky výše uvedených čl. 99 a 100 a (b) pachatel je trestán odnětím svobody přesahujícím 3 roky a nižším než 5 let. V tom případě soud může nařídít odklad výkonu trestu za určitých podmínek a pod dohledem a s péčí probačního úředníka, po stejnou určitou dobu (3 - 5 let) (čl. 100A TZ). Odklad trestu s dohledem však dosud nebyl uplatňován, vzhledem k tomu, že zatím nebyl ustaven institut probačních úředníků (viz níže 7.5).

8.2.4. Pokud cizí státní příslušník - jemuž nebyl řeckým státem udělen politický azyl - je trestán hlavním vazebním trestem, který nepřesahuje 5 let a doplňujícím trestem vyhoštění ze země, soud může nařídít (a) odklad výkonu vazebního trestu na neurčitou dobu a (b) jeho okamžité vyhoštění. Vyhoštěná osoba může vstoupit do země až po uplynutí 5 let a se svolením Ministra spravedlnosti. Pokud dotyčný cizí státní příslušník vstoupí do země ilegálně, bude potrestán odnětím svobody na 2 - 5 let a kumulativně vykoná také odložený trest odnětí svobody (odst. 2 - 4 čl. 99 TZ).

8.3. Neexistuje možnost, aby soud **odložil výkon pouze části trestu**.

8.4. **Obecnou podmínkou všech odložených trestů** je, že odsouzená osoba nespáchá nový trestný čin v době odkladu (3 - 5 let). Jinak vykoná odložený trest kumulativně s trestem novým (čl. 102 TZ).

- Navíc, v případě fakultativního odkladu výkonu trestu podle čl. 100 TZ, soud může stanovit jako podmínku předběžné zaplacení soudních výdajů a odškodnění a náhrady poškozenému (čl. 100 odst. 3 TZ).

- Konečně, v případě odkladu s dohledem podle článku 100A TZ, soud může uložit různé podmínky stanovené v zákoně (čl. 100A odst. 2 TZ). Takovými podmínkami jsou např. zákaz, aby odsouzená osoba opustila své obvyklé místo pobytu bez souhlasu soudu nebo opustila zemi, ve spojení s odebráním pasu, nebo příkaz hlásit se úřadům v určité stanovené dny. Existují také podmínky, pro které je nutný souhlas odsouzené osoby, např. aby se podrobila určitému léčebnému procesu, nabídla veřejné služby apod.

8.5. Na **dodržování podmínek** a pravidel dohlíží probační úředník. Do té doby, než bude vytvořen institut probačních úředníků pro dospělé, zákon stanoví, že dohlédací povinnosti vykonává veřejný žalobce při soudu, který nařídil odklad s dohledem (čl. 100A odst. 8 TZ) (viz také výše 7.5).

8.6. Pokud je v průběhu odkladu odsouzená osoba znovu odsouzena k vazebnímu trestu za trestný čin spáchaný v tomto období, **odklad se ruší** a odložený trest se vykoná po skončení trestu nového. Pokud se však nejedná o vážný trestný čin, soud nemusí odklad výkonu trestu zrušit (čl. 102 odst. 1 TZ). Pokud odsouzená osoba poruší zvláštní podmínky, které jí byly uloženy, soud na žádost příslušného veřejného žalobce rozhodne, zda má být odklad zrušen či nikoli (čl. 100A odst. 5 TZ).

8.7. **Probační úřad pro nezletilé** existuje již od roku 1954 (Zákon 2793/1954, ve znění zejména Zákona 378/1976). Naopak, pro dospělé takový úřad dosud vytvořen nebyl, ačkoli jej upravuje čl. 100A TZ, který byl zaveden Zákonem 1941/1991. Zákon proto stanoví, že do vytvoření institutu probačních úředníků pro dospělé vykonává dohlédací povinnosti veřejný žalobce při soudu, který nařídil odklad s dohledem (čl. 100A odst. 8 TZ) (viz výše 7.5.)

8.8. Podle článku 100A odst. 4 TZ, **probační úředník dohlíží** na plnění podmínek uložených odsouzené osobě a každé tři měsíce předkládá zprávu příslušnému veřejnému žalobci. Stejným způsobem podává zprávy o jakémkoli porušení podmínek a pravidel. Tento orgán pro dospělé však zatím nefunguje (viz výše 7.5.).

8.9. Probačních činností se neúčastní **žádní dobrovolníci**, ačkoli institut probačního úřadu pro mladistvé delikventy zpočátku fungoval pouze na dobrovolné bázi.

9. Systém věznic a následná péče o vězně

9.1. Organizace vězeňského systému

9.1.1. Řecký vězeňský systém zahrnuje 27 institucí různých druhů, rozptýlených po celé zemi; všechny jsou řízeny centrální vládou - **Ministerstvem spravedlnosti**. Od 1. srpna 1999 vykonávalo své tresty ve vězeňském systému 7.538 odsouzených (dospělých i nezletilých), ačkoli bylo k dispozici pouze 4.543 míst (viz také Tabulku 4 v 9.1.5.)

9.1.2. Hlavní **organizační struktura** vězeňské správy je následující: (a) Ředitel, (b) orgán pro sociální práci, (c) zdravotní služba, včetně lékaře, zubaře, psychologa, sester apod., (d)

správní orgán nebo sekretariát, (e) řada nápravných pracovníků (strážných), jimž velí vrchní nápravný pracovník a (f) nezbytný technický a jiný personál¹². Vězeňské instituce spravují ředitelé, kteří jsou odpovědni Oddělení pro prevenci trestné činnosti a nápravu nezletilých nebo Oddělení pro nápravu dospělých při Ministerstvu spravedlnosti (Prezidentský dekret 278/1998, re: Organizace Ministerstva spravedlnosti). Zdravotnický a sociální personál je odpovědný relevantnímu oddělení Ministerstva spravedlnosti. Učitele a jiné výchovné pracovníky zajišťuje Ministerstvo vzdělávání a jsou odpovědni příslušnému oddělení tohoto ministerstva. Některé instituce jsou vybaveny dalším specializovaným personálem, např. Vězeňská psychiatrická klinika psychiatry a dalším nezbytným personálem, Zemědělská vězení specialisty v oblasti zemědělství a chovu zvířat apod.¹³

Výkon trestů, ochrana práv zadržených a obecně dozor nad vězeňskými institucemi je v pravomoci "veřejného žalobce pro výkon trestů", t.j. veřejného žalobce při soudu, v oblasti jehož působnosti se nachází dotyčné vězení. Mezi funkce tohoto veřejného žalobce patří (a) veškeré rozhodování o podmínkách ve vězení, právech, stížnostech a odvoláních proti disciplinárním trestům a (b) jiné povinnosti mu přidělené CBRTD a jinými zákony (čl. 572 TR, viz také 9.1.7).

Od roku 1995 jsou pro každé ze čtyř největších vězení v zemi [Atény/Pireus - "Korydallos" (kapacita: 640 míst), Soluň (kapacita: 370 míst), Larissa (kapacita: 363 míst) a Patra (kapacita: 343 míst)] jmenováni dva veřejní žalobci pro výkon trestů. (čl. 572 odst. 2 TR). Všichni tito veřejní žalobci jsou hierarchicky odpovědni Veřejnému žalobci při Nejvyšším soudu a Ministru spravedlnosti.

Vězni jsou zbaveni pouze svobody pohybu; mohou tedy osobně nebo prostřednictvím zástupce vykonávat všechny svá ostatní práva (čl. 5 odst. 1 CBRTD). Například, právo na stížnost nápravným úřadům a následně soudu pro výkon trestu v případě údajného porušení jejich práv (čl. 5 odst. 2 CBRTD), právo požádat o lékaře dle své volby v případě zahájení hladovky (čl. 34 CBRTD), právo nosit své vlastní oblečení (čl. 36 CBRTD), právo volit (čl. 3 odst. 9 Zákona 2508/1996 a Rozhodnutí Ministra spravedlnosti č. 5162/1996 upravující právo vězňů volit).

9.1.3. Od roku 1995 je za **rozvoj vězeňské politiky** v zásadě **odpovědná** Centrální vědecká rada pro vězení (KESF). Tato rada pracuje v rámci Ministerstva spravedlnosti a je složena z osob z různých oblastí nápravných činností a lidských práv a z vysoce postavených úředníků tohoto ministerstva (čl. 7 Zákona 2298/1995). Přesněji, Rada je odpovědná za předkládání doporučení Ministru spravedlnosti v oblasti (a) nápravné politiky jako celku, (b) opatření, jež je třeba přijmout k lepšímu fungování vězeňských institucí a (c) ochrany práv vězňů. V praxi však Ministr spravedlnosti se svými čtyřmi zvláštními poradci a *ad hoc* legislativním výborem (pokud je nezbytný legislativní zásah) obvykle pracují, aniž by žádali KESF o stanoviska. Navíc, doporučení Rady jsou respektována jen výjimečně. Tato dysfunkce Rady se přičítá, mimo jiné, skutečnosti, že její doporučení obvykle předpokládají vynaložení dalších výdajů, provedení určitého výzkumu a hodnocení opatření. Krátká a složitá existence Rady však pomohla Správě ministerstva uplatnit ustanovení o institutu veřejných služeb, který již do určité míry funguje (viz výše 7.5).

¹² Viz zejm. Rozhodnutí Ministra spravedlnosti č. 3400 z 12. února 1992.

¹³ Tamtéž.

Na druhé straně, je třeba poznamenat, že v nedávné době se přípravy návrhu nápravné politiky účastnil řecký Parlament, a to prostřednictvím zvláštního mezistranického výboru, jehož úkolem bylo přezkoumat vězeňskou problematiku a navrhnout možná řešení. Ministerstvo spravedlnosti vzalo některá jeho doporučení vážně v úvahu.

9.1.4. **Výkon trestů odnětí svobody a placení pokut** v zásadě upravuje Kodex základních pravidel pro zacházení se zadrženými, který byl přijat Zákonem 1851/1989 (CBRTD) a který nabyl účinnosti 1. ledna 1990. Od té doby byl CBRTD několikrát novelizován.

Ideologická orientace CBRTD vychází především z řecké Ústavy z roku 1975, z římské Evropské úmluvy o lidských právech z roku 1950 (ratifikované Zákonem a Dekretem 53/1974), Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni vydaných Radou Evropy v letech 1973 a 1986 a v menší míře z Evropských vězeňských pravidel¹⁴ - vzhledem k tomu, že tato pravidla nebyla k dispozici v době zahájení přípravy návrhu - a z pravidel OSN z roku 1955, Deklarace lidských práv OSN z roku 1948 a jiných mezinárodních dokumentů. Navrhovatelé se zaměřili také na reálné aspekty řeckého vězeňského systému a možnosti řecké vlády, jakož i kulturní zvláštnosti země.¹⁵ CBRTD sestává z 15 kapitol a 123 článků. Dalším klíčovým nástrojem spravedlivého a humánního výkonu trestů se ukázala být Úmluva OSN proti používání mučení a jiných forem krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání z 10. prosince 1984 (ratifikovaná Zákonem 1782/1988) a Úmluva Rady Evropy o prevenci mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání (ratifikovaná Zákonem 1949/1991).

CBRTD neřeší problém vymáhání pokut. Obsahuje pouze jeden článek, který stanoví, že osoby zadržované kvůli neplacení pokut nebo nezaplacení soudních výloh mají být umístěny odděleně od jiných vězňů a nepodléhají jiným omezením, s výjimkou zbavení osobní svobody.

9.1.5. Teoreticky, řecký vězeňský systém sestává z (a) obecných zadržovacích institucí a (b) zvláštních institucí. Obecné instituce se dělí na instituce typu A (pro vazbu před soudním řízením, zadržování osob pro dluhy a vězně odsouzené ke krátkodobým trestům odnětí svobody) a instituce typu B (pro zbývající vězně). Ženy se umísťují do zvláštních institucí nebo zvláštních oddělení hlavních mužských institucí. Zvláštní instituce zahrnují instituce pro mladistvé, polootevřené věznice apod. (čl. 18 CBRTD).

V praxi rozlišuje Statistický úřad Ministerstva spravedlnosti pět různých kategorií zadržovacích institucí: a) tři polootevřená zemědělská vězení, b) tři nápravné instituce pro nezletilé, c) šest uzavřených vězení, z nichž jedno je určeno pro ženy, d) dvě léčebné instituce - třetí instituce pro léčbu drogově závislých vězňů bude uvedena do provozu v blízké budoucnosti a e) třináct soudních¹⁶ (dočasných) vězení, přičemž všechna tato vězení **jsou uzavřena**, s výjimkou institucí, v nichž jsou umístěni vězni pracující v pekárně, která dodává pečivo do řady nemocnic v Aténách a okolí (viz Tabulku 4).

¹⁴ Doporučení č. R (87) 3

¹⁵ Pro další informace o CBRTD, viz C.D. Spinellis, Lidská práva v řeckých vězeních, v: Mezinárodní trestní a vězeňské základy, lidská práva a trestní zadržení, (P.-H. Bolle ed.) Jednání sedmého mezinárodního semináře IPPF, Neuchatel/Švýcarsko, 3.-7. října 1992, str. 53 - 68.

¹⁶ Soudní vězení je v zásadě vězením pro osoby, jež čekají na řízení před soudem. Tyto osoby se nacházejí buď ve vyšetřovací vazbě nebo mají být souzeny na základě odvolání nebo byly odsouzeny za jeden trestný čin a jsou vyšetřovány pro jiný trestný čin. Jsou obvykle přemístěny z uzavřených nebo zemědělských vězení. V praxi se v soudních vězeních často nacházejí osoby, jež vykonávají dlouhodobý trest odnětí svobody.

Oficiálně neexistuje žádné rozlišení mezi věznicemi s přísnou a s mírnou ostrahou. Veškerá uzavřená vězení jsou relativně zabezpečena. Postupně se však vytvořila vnitřní klasifikace. Ve vězení v Patrasu jsou obvykle vykonávány tresty za drogové trestné činy, ve vězení v Kerkyře (Korfu) se vykonávají dlouhodobé tresty odnětí svobody apod. Na druhé straně, zemědělská vězení jsou věznicemi otevřeného typu, i když tak nejsou klasifikována; vězni každé ráno opouštějí prostory věznice a pracují na polích nebo se starají o ovce, krávy, prasata apod., jež jsou chována na otevřených pastvinách.

TABULKA 4
Řecký vězeňský systém (1. srpna 1999)

Vězení	Kapacita	Počet vězňů
<i>Zemědělská vězení</i>		
Agya	146	139
Kassandra	300	262
Tyrintha	200	249
<i>Nápravněvýchovné instituce pro nezletilé</i>		
Avlona	150	279
Kassavetia	250	149
Volos pro nezletilé	65	137
<i>Uzavřená vězení</i>		
Alikarnassos	105	279
Kerkyra	115	161
Patra	343	652
Trikala	125	173
Chalkida	120	203
Korydallos pro ženy	270	328
<i>Léčebné instituce</i>		
Prevantorium	100	175
Psychiatrická klinika	160	206
<i>Soudní vězení</i>		
Soluň	370	540
Ioannina	80	203
Komotini	105	162
Korydallos pro muže	640	1843
Kos	45	108
Larissa	363	636
Nafplio	80	163
Neapolis	45	107
Tripolis	65	96
Chania	67	114
Chios	100	118
Korinthos	35	20
Pekařské vězení	38	41
CELKEM	4.543	7.538

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti: Oddělení pro nápravu dospělých (Nepublikované údaje).

9.1.6. **Systém vězení pro mladistvé** v současné době sestává ze tří institucí, z nichž všechny jsou určeny pro chlapce. Dvě z těchto institucí jsou určeny chlapcům od 13 do 21 let, kteří jsou ve výkonu trestu (čl. 127 TZ), a jedna pro mladší chlapce, kterým byla uložena výchovná opatření (čl. 122 TKZ, viz také výše 5.3.). Od roku 1998 neexistuje žádná instituce pro mladistvé delikventky. Jediná taková instituce byla zrušena, neboť náklady na její provoz byly vysoké a užitek takřka nulový. Několik málo velmi mladých zadržovaných dívek bylo přemístěno do sociálních ústavů. V současné době uplatňují soudci pro mladistvé nevazební opatření a ve výjimečných případech (obvykle ne více než 5 ročně), kdy přistoupí k uložení vazebního trestu, se odsouzené umísťují do zvláštního oddělení vězení Korydallos pro ženy. Byl již vypracován projekt nové instituce pro chlapce i dívky od 13 - 18 let a jeho výstavba se očekává v blízké budoucnosti.

9.1.7. **Umísťování vězňů** je v pravomoci trestního soudu, který ukládá trest odnětí svobody. Následně, na základě seznamu věznic a volných míst vypracovávaného Ministerstvem spravedlnosti pro všechny soudy v zemi, veřejný žalobce pro výkon trestů přidělí odsouzenou osobu do konkrétního vězení. Ve výjimečných případech, kdy Ředitel věznice nemůže přijmout určitou odsouzenou osobu do své instituce, rozhodne Generální tajemník Ministerstva spravedlnosti. Často si někteří vězni přejí být přemístěni do jiné instituce. V tomto případě podávají žádost k tříčlennému Výboru pro přemísťování (KEM), který pracuje v rámci Ministerstva spravedlnosti. Výbor rozhoduje na základě písemných směrnic¹⁷.

9.1.8. Staré věznice byly budovány tak, aby v nich mohli být ubytováni **dva nebo více vězňů v jedné cele**. Nové instituce, které jsou stavěny v současné době, vycházejí z "politiky jednoho vězně v každé cele". Systém však vzhledem k přeplněnosti věznic umožňuje umístit do jedné cely i dva vězně.¹⁸ (viz také Tabulku 7). Vězni se mohou volně pohybovat po oddělení, do kterého byli umístěni. Během určitých hodin a v noci jsou zamčeni ve svých celách. V každém vězení jsou rezervovány 2-3 samostatné cely pro samostatné umístění vězňů působících disciplinární problémy.

9.1.9. Řecké trestní instituce obvykle dodržují režim bez povinných úkolů. Na bázi dobrovolnosti se poskytuje **vzdělávání, rekreační aktivity a odborný výcvik** a senzibilační skupiny pro drogově závislé a zejména práce mimo vězení. To vyplývá z řecké Ústavy, která má přednost před Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a jež zakazuje nucenou nebo povinnou práci. Naše Ústava neobsahuje v čl. 22 odst. 3 ustanovení obdobné čl. 4 odst. 3a dané Úmluvy, které stanoví, že nucenou práci se nerozumí práce požadovaná v průběhu výkonu trestu odnětí svobody¹⁹. Řecká nápravná politika se proto zaměřuje na motivování vězňů k dodržování pracovních rozvrhů a účasti na vzdělávacích programech formou stimulů. Nejdůležitějším stimulem je započítávání jednoho dne práce jako 2 nebo 1,5 dne vězení, podle druhu práce. To znamená, že pokud je osoba odsouzena na 6 let a po celou tuto dobu pracuje, může ukončit výkon trestu za 3 roky. Tuto možnost mají také osoby zadržované před soudním řízením. Pro úplnost je třeba připomenout, že od roku 1996 je představuje vazba před soudním řízením výjimku. Tuto vazbu je možno uvalit pouze

¹⁷ Tito tři členové jsou: Předseda Centrálního vědeckého výboru pro vězení, veřejný žalobce aténského Odvolacího soudu a ředitel oddělení Ministerstva pro vězeňské otázky.

¹⁸ Viz C.D. Spinellis, Řešení přeplněnosti věznic v Řecku: Úkol pro Sysifa? V: Internationale Perpektiven in Kriminologie und Strafrecht, Festschrift für Günther Kaiser zum 70. Geburtstag, H.-J. Albrecht/ F. Dünkel/ H.J. Kerner/ J. Kürzinger/ H. Schöch/ K. Sessar/ B. Villmow hrsg.), Berlin, 1998, str. 1273 - 1289.

¹⁹ Srov. Y. Panoussis/ Y. Lixouriotis/ S. Koutsobinas, Aspects juridiques du travail obligatoire dans les prisons helleniques. Une premiere approche interdisciplinaire, Athenes/Komotini, 1994.

na osoby, které údajně spáchaly závažný trestný čin, a i na tyto osoby se uvaluje vazba pouze za určitých podmínek. (viz také výše 6.2.2.)

9.1.10. **Vězeň může pracovat nebo se vzdělávat mimo prostory věznice** jen za určitých podmínek. V první řadě, režim dovolených²⁰ umožňuje za určitých podmínek vězňům, aby v určité hodiny opouštěli prostory věznice za účelem účasti na vzdělávacím programu (vzdělávací dovolená). Aby mohla takováto dovolená být udělena (a) nesmí probíhat žádné stíhání dané osoby za útěk z vězení nebo jakýkoli jiný trestný čin spáchaný před nebo po jejím uvěznění, (b) vězeň musí mimo pobyt ve vzdělávací instituci být přítomen ve vězení a (c) v rozhodnutí zvláštního výboru pro dovolené musí být jasně stanoveny podrobnosti o vzdělávacím programu, např. vzdělávací instituce, do které má vězeň docházet, dny a hodiny nepřítomnosti ve vězení apod. (čl. 56 CBRTD).

Vzdělávání mimo vězení v praxi funguje dobře zejména u mladých vězňů, kteří začali nebo pokračují v univerzitním vzdělávání. Mladí vězni dostávají dokonce stipendia k pokrytí jejich výdajů a starší dostávají od správy vězení určité "kapesné".

Práce mimo vězení je možná pouze v zemědělských vězeních²¹ (viz výše Tabulku 4). Účinnost ustanovení o polouzavřených institucích, kde je práce mimo prostory věznice nutností (čl. 58-60 CBRTD) byla pozastavena vzhledem k nedostatečným finančním prostředkům.

9.1.11. Podle řeckého práva (čl. 52 CBRTD) představují **dovolené** zásadní součást výkonu vazebních trestů. Existují tři druhy dovolených: pravidelné, výjimečné a vzdělávací. Účelem pravidelných dovolených je humanizace zacházení s vězni a jejich opětovná integrace do společnosti. Ve výjimečných případech, kdy nejsou splněny podmínky stanovené zákonem pro pravidelnou dovolenou, avšak existuje prokazatelná a nutná potřeba umožnit nepřítomnost ve vězení, může veřejný žalobce pro výkon trestů povolit výjimečnou dovolenou. Výjimečná dovolená může trvat pouze několik hodin a vězeň je nepřetržitě doprovázen. Konečně, vězni, kteří si chtějí doplnit své základní, střední nebo univerzitní vzdělání nebo technický nebo odborný výcvik mohou získat vzdělávací dovolenou (viz výše 9.1.10).

Institut dovolených byl zaveden opatrným návrhem značně konzervativních ustanovení v roce 1989. Postupně byly následnými novelizacemi²² podmínky přiznávání dovolených ve většině případů liberalizovány. V některých případech došlo však i k jejich zpřísnění (např. novou pravidelnou nebo vzdělávací dovolenou nelze povolit po dobu 2 let vězňům, kteří se nevrátili do vězení po skončení své dovolené nebo po jejím zrušení).

Pravidelné **dovolené** se povolují za těchto **podmínek**:

- a) Pravidlem je, že by odsouzené osoby měly mít za sebou 1/5 uloženého trestu, nejméně však tři měsíce. V případě vězňů odsouzených k doživotnímu odnětí svobody by mělo být vykonáno alespoň 8 let a v případě adolescentů nebo mladých dospělých osob

²⁰ Pro další informace, viz Kalliope Spinellis/ Dionysios Spinellis, *Urlaub aus der Haft. Seine Entwicklung und Anwendung in Griechenland*, Festschrift für Günter Bemmman (J.Schultz/ T. Vormbaum, Hrsg.) Baden-Baden, 1997, str. 694-722.

²¹ Viz Cotsianos, S. *Les Penitenciers Agricoles* (These), Paris, 1948.

²² Např. čl. 21 Zákona 2331/1995, čl. 10 Zákona 2298/1995, čl. 3 Zákona 2408/1996, čl. 3 Zákona 2479/1997 a čl. 22 Zákona 2521/1998.

alespoň 1/3 uložené minimální doby nápravné výchovy. (Tento druh trestu je částečně neurčitý, přičemž soud stanoví minimální a maximální dobu.)

- b) Odsouzená osoba nesmí být trestně stíhána za závažný trestný čin.
- c) Pětičlenný Výbor pro povolování dovolených složený z veřejného žalobce, psychologa, speciálního vědeckého pracovníka a vyššího sociálního pracovníka vězení, který podává doporučení, musí dojít k závěru, že neexistuje nebezpečí útěku nebo spáchání trestného činu.

9.1.12. **Útěk z vězení** se považuje za trestný čin. Podle čl. 173 TZ, jakákoli uvězněná osoba, jež uprchne z vězení bude potrestána odnětím svobody od 10 dnů do jednoho roku. Je třeba poznamenat, že téměř jedna polovina útěků spočívá v nevrácení se v nebo pozdním návratu z dovolené.

9.1.13. Do začátku 90. let byla pouze 3 % vězňů cizí státní příslušnosti. Krátce před rokem 2000 se v řeckých věznicích nachází více než 40 % (3.338 neboli 44,4 % z celkového počtu 7.511 vězňů k 1.červenci 1999) **cizinců**, nejvíce Albánci, Rumuni, občané bývalé Jugoslávie nebo bývalého SSSR, Turecka, Sýrie, Iráku atd.

TABULKA 5
Změny v počtu cizinců ve věznicích (1993-1999)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Celkem	7.135	6.884	5.695	5.897	6.075	6.150	7.511
Cizinci	1.650 (23,1 %)	1.560 (22,6 %)	- (-)	1.720 (29,1 %)	2.338 (38,4 %)	- (-)	3.338 (44,4 %)

Zdroj: Nepublikované údaje Ministerstva spravedlnosti. Údaje jsou platné k 1. prosinci let 1993 a 1997. V letech 1994, 1995, 1996 a 1998 jsou údaje platné k 1. lednu a v roce 1999 k 1. červenci.

9.1.14. Vzhledem k tomu, že téměř 50 % vězňů jsou cizinci, dalo by se očekávat, že problém přeplněnosti věznic se značně zmírní podepsáním a ratifikací **Úmluvy o přemísťování odsouzených osob** (Štrasburk, 1983). Tato Úmluva byla ratifikována Zákonem 1708/1987 a nabyla účinnosti k 1. dubnu 1988; vzhledem k požadovanému souhlasu odsouzené osoby se však situace příliš nezměnila. (viz níže 9.2.1.)

9.2. Podmínečné propuštění, milost a následná péče

9.2.1. Úmluva o přemísťování odsouzených osob nenašla mezi odsouzenými cizinci pozitivní odezvu. Naprostá většina upřednostňuje pobyt v řeckém vězení před přesunem do vězení jejich domovské země. Přeplněnost věznic se tedy nesnížila. Další možností bylo snížení počtu osob pomocí přímých a nepřímých strategií. Jak Trestní zákoník, tak CBRTD obsahují ustanovení umožňující **podmínečné propuštění** s dohledem a bez dohledu, přičemž následné novelizace změnilly podmíněčné propuštění na předčasné, takřka bezpodmínečné propuštění.

Podmínečné propuštění s dohledem (a odklad trestu s dohledem) zůstalo pouze v knihách. Ustanovení zákona 1941/1991, které upravuje vytvoření úřadu "dohlížitelů/ asistentů pro odsouzené osoby" - orgán probačních úředníků pro dospělé, dosud nebylo v praxi provedeno (viz výše 7.5 a 8.8); žádný dohled proto neexistuje. Podmínečné propuštění je obligatorní,

pokud soud nerozhodne ze zvláštních důvodů vycházejících z chování vězně v průběhu trestu, že pokračování trestu odnětí svobody je naprosto nezbytné (čl. 106 odst. 1 TZ). Dále, čl. 110 odst. 2 stanoví, že Ředitelství věznice nemusí odůvodňovat svá rozhodnutí o předčasném propuštění odsouzených osob. Naopak, musí odůvodnit své rozhodnutí o zamítnutí předčasného propuštění po uplynutí požadované minimální doby trestu.

9.2.2. Podle čl. 105 TZ, jsou **podmínky pro podmíněčné propuštění** (bez dohledu) následující:

- a) osoba odsouzená k trestu odnětí svobody musí mít za sebou 3/5 svého trestu, nejméně však jeden rok (pokud je odsouzený starší 70 let, postačí výkon 2/5 trestu) a
- b) osoba odsouzená k trestu odnětí svobody na doživotí musí mít za sebou nejméně 20 let trestu (pokud je odsouzený starší 70 let, postačí výkon 18 let trestu).

Je třeba poznamenat, že rozhodnutí o uložení vazebního trestu nemusí být neodvolatelné.

9.2.3. **K podmíněčnému propuštění se váží některé podmínky.** Tyto podmínky se týkají místa bydliště a způsobu života podmíněčně propuštěné osoby. Obvykle se vyžaduje, aby se podmíněčně propuštění dvakrát měsíčně hlásili na policejní stanici nejbližší místu bydliště.

9.2.4. **O podmíněčném propuštění rozhoduje příslušný soud** (tzv. soudní rada pro přečiny) podle místa, kde probíhá výkon vazebního trestu. Osoba, o jejímž podmíněčném propuštění se rozhoduje, se osobně účastní jednání nebo je zastupována advokátem.

Řízení se zahajuje na žádost ředitelství věznice, jež se podává jeden měsíc před uplynutím minimální doby trestu. Ve výjimečných případech, kdy se předčasné propuštění vězně nedoporučuje (čl. 110 TZ), se požaduje předložení zprávy sociálního pracovníka.

9.2.5. Podmíněčné propuštění se v současné době uskutečňuje bez dohledu. Dodržování podmínek proto sleduje v co možná největší míře policie.

9.2.6. Podmíněčné propuštění je možno zrušit ze dvou důvodů: z důvodu spáchání trestného činu (čl. 108 TZ) nebo z důvodu **porušení podmínek** ("technické porušení" podle čl. 107 TZ). Pokud je rozhodnuto o zrušení podmíněčného propuštění, podmíněčně propuštěná osoba se vrací do vězení k výkonu zbytku trestu (čl. 108 TZ).

9.2.7 **Amnestie a milost** jsou dva rozdílné instituty. Podle čl. 47 odst. 3 a 4 Ústavy, se amnestie vyhlašuje pouze pro politické trestné činy zákonem schváleným na plenárním zasedání Parlamentu 3/5 většinou hlasů všech poslanců. Na základě obecných kritérií ruší trestný charakter těchto trestných činů, a to pro určité trestné činy a nikoli pro jednotlivé pachatele. Naopak, milost vyžaduje rozhodnutí Prezidenta republiky na základě doporučení Ministra spravedlnosti a po konzultaci s radou složenou většinou ze soudců; prostřednictvím milosti je možno prominout, změnit nebo snížit tresty jednotlivým pachatelům.

9.2.8. a 9.2.9. Následné péče se účastní řada institucí:

- Společnosti pro propuštěné vězně (Zákon 869/1937 a Královský dekret 5/19.04.1938), které poskytují symbolickou ekonomickou pomoc.
- Organizace pro zaměstnávání pracovních sil (OAED). Tato organizace je v této oblasti nejvýznamnější, neboť: (a) poskytuje ekonomickou pomoc nezaměstnaným bývalým vězňům, (b) organizuje programy odborného výcviku, (c) podporuje zaměstnavatele, kteří

zaměstnávají bývalé vězně, (d) pomáhá bývalým vězňům začít živnostensky podnikat a zaměstnávat sama sebe, atd.²³

- Odborný výcvik a podporu prostřednictvím pomoci Sociálního fondu EU nabízejí Právnické fakulty různých Univerzit. Například, v Aténách je to Centrum pro trestní a kriminologický výzkum a Klinika pro právní a sociální pomoc. V Soluni jde o Úřad pro přijímání a podporu propuštěných osob, atd.
- Další služby nabízejí různé instituce, jako např. Generální sekretariát pro vzdělávání laiků, Národní sociální organizace, Magistrát města Atén a jiných měst, některé technické instituce apod.

Ubytování a dlouhodobé poradenské služby se obvykle neposkytují.

10. Plány reformy

10.1. Globalizace ekonomiky a společenského života obecně přinesla kvalitativní i kvantitativní změny řecké situace v oblasti kriminality. Řecko těmto novým úkolům - a často problémům - čelí prostřednictvím kroků stimulovaných evropskými nebo mezinárodními úmluvami, směrnicemi Evropské unie a doporučeními Rady Evropy a OSN v oblasti trestné činnosti a trestního soudnictví. Systém trestního soudnictví v posledním desetiletí prochází legislativními a strukturálními změnami. Výsledkem je uskutečňování **plánů reformy** trestního soudnictví. Je třeba zmínit:

- Návrh Trestního řádu. Legislativní výbor Ministerstva spravedlnosti přezkoumává první návrh podaný v roce 1996 s ohledem na poznámky různých právních škol v zemi, Advokátní komory, Asociace veřejných žalobců a soudců apod.

- Návrh zákona o vytvoření Jednotek pro péči o mladistvé. Tento předpis upravuje změnu zacházení s mladistvými delikventy a sociálně ohroženými mladými osobami (pachateli a oběťmi) s ohledem na Úmluvu OSN o právech dítěte (zákon 2101/1992), Pravidla OSN pro ochranu mladistvých zbavených osobní svobody (rozhodnutí Valného shromáždění 45/113), Směrnice z Rijádu (rozhodnutí Valného shromáždění 40/112), Pekingská pravidla (rozhodnutí Valného shromáždění 40/33) a řadu relevantních doporučení Rady Evropy.

- Návrh Kodexu nápravné výchovy. Posuzuje jej legislativní výbor Ministerstva spravedlnosti - již šestý pro stejný kodex.

- Návrh na vytvoření Institutu pro trestní politiku při Ministerstvu pro veřejný pořádek posuzuje výbor odborníků - zejména profesorů kriminologie. Očekává se, že se brzy stane skutečností.

- Bude vytvořen orgán pro dohled (probační úředníci) nad dospělými pachateli, jejichž trest byl odložen, kteří vykonávají veřejné služby nebo byli podmíněčně propuštěni; tento orgán je již upraven v Zákonu 1941/1991 (viz výše 8.7 a 9.5).

- Restrukturalizace policejních složek: A) V oblasti vzdělávání: Policejní akademie (čl. 3 Zákona 2296/1994) získala status univerzity, poskytuje čtyřleté studium a studenti jsou přijímáni v obecných přijímacích zkouškách podobně jako je to u jiných univerzit. V rámci univerzit bude v blízké budoucnosti nabízeno doktorandské studium. B) V oblasti policejní práce: a) budou rozšířeny policejní patroly a očekává se posílení partnerství při kontrole trestné činnosti; b) byl vytvořen zvláštní orgán pohraničních stráží, který bude dále rozšiřován přijímáním nových strážných; c) samosprávné orgány brzy vytvoří své vlastní policejní

²³ Viz zejm. oběžníky OAED č. 99043 z 23. 9. 1985 a 91453 z 11. 10. 1994.

složky. Řecká policie přesune některé své pravomoci (např. porušování ustanovení o veřejném obtěžování, provozní doba restauračních zařízení, znečišťování apod.) na obecní policii. C) V oblasti zavádění počítačových technologií: Policie čím dál více používá elektronická a jiná sofistikovaná technická zařízení a přístroje k vyšetřování podezření ze spáchání trestných činů, zneškodňování výbušnin teroristů, statistické služby apod.

- Rozvoj samosprávy podpoří vytváření místních Rad pro prevenci trestné činnosti. Takovéto instituce již byly vytvořeny ve dvou samosprávných jednotkách.

- Bude stimulován důraz na poškozené při trestné činnosti prostřednictvím činnosti řeckých odborných vědeckých asociací v oblasti trestního práva, které zprostředkovávají strategie a doporučení OSN a Rady Evropy.

- Došlo k podpisu a očekává se ratifikace řady mezinárodních dokumentů, jako je Evropská úmluva o mezinárodní platnosti trestních rozsudků, Evropská úmluva o převzetí řízení v trestních věcech a jiné.

10.2. Existují **tendence k omezování trestů odnětí svobody anebo širšímu využívání nevazebních trestů. Primární trest odnětí svobody je měněn na finanční postih.** Před několika lety byla změna možná pouze u trestů odnětí svobody do 18 měsíců; novelizací byla tato hranice zvýšena nejprve na 24 měsíců a poté na 3 roky. V současné době se takřka všechny tresty odnětí svobody mění na pokuty. Důraz na nevazební sankce a opatření je výsledkem relevantních doporučení mezinárodních organizací a tlaků vytvářených přeplňováním věznic. Uskutečnění takovéhoto reformu však naráží na obtíže, zejména v důsledku nedostatku finančních zdrojů pro institut osob (probačních úředníků) dohlížejících na dospělé pachatele, jejichž trest byl odložen nebo kteří mají být předčasně propuštěni. Nejčastěji používanými alternativami k vazebním trestům proto nadále zůstávají odklad výkonu trestu bez dohledu a změna vazebního trestu na trest peněžitý.

10.3. Existuje také **tendence k penalizaci (zvyšování trestů) a kriminalizaci** (stanovení nových trestných činů)²⁴. Byly zvýšeny tresty ukládané za některé trestné činy, jako je obchodování s drogami ve školách, vojenských zařízeních apod. a za některé násilné trestné činy. Navíc byly v posledních dvou desetiletích stanoveny nové trestné činy, jako je mučení, některé formy neplnění daňových povinností, trestné činy v oblasti životního prostředí, počítačové trestné činy a praní špinavých peněz. Tato tendence je výsledkem buď mezinárodních vlivů nebo obecného přesvědčení a konkrétního odstrašování. Dosud neproběhlo žádné skutečné hodnocení těchto trestních reform. V některých případech si soudy našly způsob a prostředky, jak tuto legislativu neochotně uplatňovat (např. mučení) nebo byli úspěšní advokáti při přesvědčování soudů, že jejich klienti spáchali méně závažný trestný čin a nikoli ten, ze kterého byli obviněni (např. obchodování s drogami nebo praní špinavých peněz).

10.4. S ohledem na řadu možností, kterou dává poškozeným TŘ (viz výše 6.7.), neexistuje žádná výrazná tendence ke zvyšování **podpory poskytované obětem** trestných činů. Většina usnesení Druhého kongresu (1989) Řecké asociace pro trestní právo, jež se týkala postavení poškozeného v systému trestního soudnictví, se zaměřila na správné uplatňování stávajících ustanovení.

²⁴ Viz také N. Courakis, Trestná činnost v moderním Řecku, přehled, v: Chroniques, v.8, prosinec 1993, str. 61 a násl. a zejm. str. 76.

11. Statistické ukazatele a výsledky výzkumu trestné činnosti a trestního soudnictví

11.1. Zdá se, že Řecko 90. let ztratilo poslední rysy *Gemeinschaft* society. Čím dál více roste anonymita, heterogenita a urbanizace, přičemž neformální kontrola se snižuje a formální kontrola není účinná. Situace v oblasti řecké kriminality, jak ji popisují statistiky - se svými nutnými omezeními - je situací s rostoucí úrovní kriminality, zejména u některých trestných činů (viz Tabulku 6). Přesněji řečeno: mezi lety 1988 a 1998, kdy Policie zaznamenala zvýšení celkové úrovně trestné činnosti o méně než 25 %, dramaticky stoupl počet některých trestných činů, např. drogových trestných činů (jejichž počet se zvýšil o více než 300 %), loupeží (které stouply o takřka 200 %), krádeží a vražd (zvýšení o přibližně 100 %). Při zkoumání rozdílů mezi lety 1997 a 1998 dojdeme k závěru, že značným společenským problémem představují loupeže a drogové trestné činy, zatímco počet vražd se mírně snížil (-1,7 %). Počet ublížení na zdraví se mezi lety 1997 a 1998 se zvýšil o 5,5 %, přičemž mezi lety 1988 a 1998 představoval jejich nárůst 3,6 %. Drogy a (více či méně) organizovaný zločin ilegálních imigrantů a zneužívání žen se stalo problémem po roce 1990.

Z důvodu kvantitativních i kvalitativních změn v kriminalitě po roce 1990 úroveň objasňenosti klesla z 58,4 % u závažných trestných činů a 90,4 % u přečinů v roce 1987 na 45,9 % u závažných trestných činů a 77,4 % u přečinů v roce 1997 (1997 je posledním rokem, pro který jsou k dispozici relevantní údaje). Nejhorším rokem u závažných trestných činů však byl rok 1995, kdy úroveň objasňenosti těchto trestných činů, které vždy představovaly v tomto ohledu značný problém, dosahovala 38,7 %.

Zdá se, že celý systém trestního soudnictví nebyl připraven na náhlé změny v kriminalitě. Na tyto změny reagovala zřejmě efektivněji policie než subsystém soudů. Toto opoždění soudního systému se projevuje zejména ve statistikách počtu odsouzených, u kterých čelíme, mimo jiné, zvláštnímu problému: bylo sice započato zavádění počítačových technologií do soudního systému, neúspěšně se však v této přechodné situaci používá systém starý (děrné štítky IBM). Nejsou proto k dispozici žádné aktuální statistiky počtu odsouzených pachatelů. Tím se vysvětluje důraz, který je v následujících tabulkách kladen na roky 1990 - 1995.

Statistiky **odsouzených pachatelů** neodpovídají statistikám případů hlášených Policii. To je zřejmě způsobeno tím, že soudní systém nedokáže držet krok s kriminalitou a výsledky činnosti policejního systému. Značné zdržení práce soudů po roce 1990 způsobuje hromadění případů a naopak.

Řecký systém trestního soudnictví obsahuje dosti podivná ustanovení o trestech a tedy i o ukládání trestů. Základním trestem je odnětí svobody. Tento trest však v naprosté většině případů zákon mění na nevazební tresty. Nevazební tresty jsou pokuta, veřejná služba a odklad trestu s dohledem. (Poslední dva tresty buď nejsou aplikovatelné nebo se uplatňují jen velmi zřídka). Situace zůstává po mnoho let více či méně stejná, s jedinou výjimkou: legislativní změny zaměřené na zvýšení limitu pro změnu (od 12 přes 18 a 24 měsíců až po nynější tři roky), které umožňují změnu většího počtu trestů odnětí svobody na peněžitě tresty. **Trendem je tedy využívání trestu odnětí svobody**, který je následně měněn na jiné tresty. Výsledně je tak více než 96 % pachatelů odsouzeno k nevazebnímu trestu (viz Tabulku 8). Změna trestu dostává z věznic víc pachatelů (73 %) než odklad trestu bez dohledu (19,5 %) nebo pokuty uložené jako takové (3 %).

Přes rozšířené využívání institutu změny trestu na straně jedné a podmíněného propuštění na straně druhé se **počet vězňů** zvyšuje. Dodatečnými opatřeními, jež byla přijata (např. předčasné podmíněné propuštění, propouštění osob vykonávajících trest odnětí svobody na doživotí po 16 letech trestu apod.), se přeplnění věznic nepodařilo v dlouhodobém horizontu vyřešit²⁵ (viz výše Tabulku 3 a níže Tabulku 9).

Nejzajímavější je, že počet vězňů roste rychleji (nárůst o 60 % mezi lety 1985 a 1995) než počet případů trestných činů hlášených policii (+12,9 %), přičemž počet odsouzených pachatelů dokonce klesá (-20,4 %), zřejmě v důsledku zpoždění soudů.

Trend zvyšování počtu vězňů je důsledkem nejen prosazování nevazebních trestů, ale také kvalitativních změn v páchané trestné činnosti (nejzávažnější trestné činy, za které se ukládají dlouhodobé tresty) a zapojení cizích státních příslušníků do trestné činnosti (viz níže Tabulku 11).

Situaci v oblasti vězeňství a charakteristiku uvězněných osob výmluvně dokládají údaje v Tabulce 11.

11.2. Stát nadále reaguje na náhlé společenské a kriminální změny, ke kterým dochází od roku 1990. Neustále se zvyšuje počet pracovníků a zdroje v systému trestního soudnictví. Totéž platí o výběru, přijímání a vzdělávání policejního personálu, soudních pracovníků - včetně veřejných žalobců - a nápravného personálu. Počet žalobců a nápravného personálu však zůstává příliš nízký²⁶.

²⁵ Viz C.D. Spinellis, Řešení přeplněnosti věznic v Řecku: Úkol pro Sysifa? V: Internationale Perpektiven in Kriminologie und Strafrecht, Festschrift für Günther Kaiser zum 70. Geburtstag, H.-J. Albrecht/ F. Dünkel/ H.J. Kerner/ J. Kürzinger/ H. Schöch/ K. Sessar/ B. Villmow hrsg.), Berlin, 1998, str. 1273 - 1289.

²⁶ Pro další informace viz kapitolu o Řecku, v: K Kangaspunta, M. Joutsen, N. Ollus, S. Nevala (eds.), Profily systémů trestního soudnictví v Evropě a v Severní Americe v letech 1990-1994, str. 193 a násl. a zejm. str. 200 a 203.

TABULKA 6
Trestné činy hlášené policií (1988-1998)

Rok	Celkem	Zabití	Ublížení na zdraví (Napadení)	Krádež	Loupež	Drogové trestné činy
1988	311179	176	6698	42501	657	1557
1989	287177	184	6559	43087	840	1750
1990	330803	204	6610	45324	1102	1968
1991	358998	231	6938	51591	1207	2020
1992	379652	261	6817	50626	1519	2024
1993	358503	254	7022	54181	1505	1577
1994	303311	264	7566	57349	1257	1837
1995	329110	285	6859	74236	1600	2930
1996	349476	318	6470	76197	1487	4272
1997	377811	350	6582	85070	1967	5970
1998	385681	344	6945	85207	2254	6574
Změna v %						
1988-98	+23,9	+95,4	+3,6	+100,4	+243,0	+322,2
Změna v %						
1997-98	+2,0	-1,7	+5,5	+0,1	+14,5	+10,1

Zdroj: Řecká policie, Statistické ročenky pro jednotlivé roky. Ministerstvo pro veřejný pořádek.

Poznámky k Tabulce:

Definice trestných činů jsou popsány v oddílu 5.9. Pro statistické účely zde však uvádíme několik poznámek:

- Policejní statistiky zahrnují také neobjasněné případy.
- "**Celkem**" neukazuje celkový počet pro daných pět vybraných trestných činů, ale celkový počet porušení ustanovení Trestního zákoníku a zvláštních trestních zákonů.
- "**Zabití**" zahrnuje úmyslné zabití (dokonané a pokus).
- "**Krádež**" zahrnuje všechny druhy krádeží. Kategorie "krádež" zahrnuje jak přečiny, tak závažné trestné činy.
- "**Loupež**" zahrnuje všechny druhy loupeží např. bankovní loupež nebo loupež v obchodě, jakož i případy odcizení osobních zavazadel s použitím násilí, které nejsou považovány za krádež. Všechny loupeže jsou závažnými trestnými činy.
- "**Napadení**" není v Trestním zákoníku upraveno (viz výše 5.9). V policejních statistikách se uvádí kategorie ublížení na zdraví, která neobsahuje ublížení na zdraví z důvodu dopravní nehody způsobené z nedbalosti a "prosté ublížení na zdraví" z nedbalosti. Ublížení na zdraví je přečinem.
- "**Drogové trestné činy**" zahrnují veškerá porušení drogových ustanovení (od užívání a držení, přes pěstování konopí, po obchodování s heroinem).

TABULKA 7
Odsouzené osoby 1990-1995

Rok	Celkem	Zabití	Ublížení na zdraví (Napadení)	Krádež	Loupež	Drogové trestné činy
1990	109190	42	3816	3235	48	952
1991	112203	35	2937	3336	53	1057
1992	107567	49	3101	3171	84	1151
1993	92427	46	4630	2773	84	1156
1994	83818	51	2779	2679	88	872
1995	85909	79	3344	3238	203	1569
Změna v %						
1990-1995	-21,3	+88,0	-12,3	+0,1	+322,9	+58,5

Zdroj: Řecký statistický úřad, Soudní statistiky pro jednotlivé roky.

TABULKA 8
Odsouzené osoby v roce 1995

Odnětí svobody do 1 roku (obvykle se přeměňuje na jiný trest)	77.978	(73,03%)
Odklad trestu	20.856	(19,53%)
Odnětí svobody na 1 - 5 let	4.175	(3,91%)
Peněžitý trest (ukládáný jako takový)	3.275	(3,06%)
Dočasné uvěznění	438	(0,41%)
Odnětí svobody na doživotí	37	(0,03%)
Trest neznámý	6	(0,00%)
CELKEM	106.765	(100%)

Zdroj: Řecký statistický úřad, Soudní statistiky, 1995.

TABULKA 9
Policejní, soudní a vězeňské statistiky (1984-1998)

Rok	Police	Soudy	Věznice
1984	352.488	113.988	3.766
1985	291.355	108.011	3.559
1986	294.300	123.858	3.478
1987	303.182	140.403	3.873
1988	311.179	132.295	3.938
1989	287.177	108.983	4.274
1990	330.803	109.190	4.582
1991	358.998	112.203	5.255
1992	379.652	107.564	5.275
1993	358.503	92.427	6.555
1994	303.311	83.818	6.884
1995	329.110	85.909	5.695
1996	349.476	-	5.897
1997	377.871	-	6.075
1998	326.786	-	6.150
1999	-	-	7.511
Změna v %			
1985-1995	+12,9	-20,4	+60,0

Zdroje: Národní statistický úřad Řecka, Soudní statistiky, roky 1984-1994. Vězeňské statistiky - nepublikované údaje Ministerstva spravedlnosti k 1. lednu každého roku, s výjimkou roku 1997, kdy se údaje vztahují k 1. červenci.

TABULKA 10
Počet vězňů celkem a počet vězňů na 100.000 obyvatel ve vybraných letech

ROK	POČET VĚZŇŮ	
	Celkem	Na 100.000 obyvatel
1970	3.192	40,9
1980	3.016	36,6
1990	4.582	49,2
1997*	6.075	62,2
1999**	7.538	71,7

Zdroj: Nepublikované údaje Ministerstva spravedlnosti.

* Prosinec 1997

** Srpen 1999

TABULKA 11
Charakteristika uvězněných osob (k 1. červenci 1997)

Kapacita věznic	4,542
Celkový počet uvězněných osob*	7,511
Vazba před řízením před soudem	2,333
Cizí státní příslušníci	3,388
Ženy	326
Nezletilí	640
Drogové trestné činy	2,731
Odsouzení: trest smrti** (4 plukovníci junty)	6
odnětí svobody na doživotí	433
odnětí svobody na 5-10 let	1,518
odnětí svobody na 10-15 let	871
odnětí svobody na 15 let a více	776
odnětí svobody do 6 měsíců***	211
odnětí svobody od 6 měsíců do 1 roku***	29
odnětí svobody na 1-2 roky***	266
odnětí svobody na 2-5 let	705
Osoby uvězněné pro dluhy vůči státu	11

Zdroj: Nepublikované údaje Ministerstva spravedlnosti.

* Celkový počet neodpovídá jednotlivým kategoriím z důvodu jejich překrývání - osoba uvězněná za drogový trestný čin může být uvedena také v kategorii vazby před soudním řízením, jako cizinec nebo žena.

** Trest smrti byl změněn na doživotní vězení.

*** V těchto případech nebyl trest odnětí svobody změněn: buď proto, že byl ze změny vyňat, nebo proto, že si obviněný nepřál změnu svého trestu na peněžitý trest nebo neměl k dispozici požadovanou částku.

**Systémy trestní justice v Evropě a Severní Americe
ŘECKO**

Autoři: Dionysios Spinellis
Calliope D. Spinellis

Překlad: Artlingua Praha

Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Určeno: Pro odbornou veřejnost

Tiskárna: Vydavatelství KUFR – František Kurzweil
Naskové 3, Praha 5

Dáno do tisku: srpen 2000

Vydání: první

Náklad: 170 výtisků

www.kriminologie.cz

ISBN 80-86008-81-9